

Katriina Pitkänen

Minja Aro

**Yhteistyövanhemmuuden tukeminen
perheiden erotilanteessa
varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta**

Opinnäytetyö

Sosionomi

Sosiaali- ja terveysala

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi
Tekijä/Tekijät	Katriina Pitkänen & Minja Aro
Työn nimi	Yhteistyövanhemmuuden tukeminen perheiden erotilanteissa varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta
Toimeksiantaja	Jyväskylän kaupunki
Vuosi	Toukokuu 2021
Sivut	48 sivua, liitteitä 6 sivua
Työn ohjaaja	Virve Jussila

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aihe on yhteistyövanhemmuuden tukeminen perheiden erotilanteissa varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa pohjoisen Jyväskylän alueen päiväkodeille tietoa yhteistyövanhemmuuden tukemisen tilasta alueen päiväkodeissa. Tarkoituksena oli saada tietoa siitä, mikä varhaiskasvatuksen opettajan rooli on yhteistyövanhemmuuden tukijana. Tarkoitus oli selvittää myös millaisin keinoin varhaiskasvatuksen opettajat tukevat perheiden vanhempia ja lapsia sekä millaisia haasteita yhteistyövanhemmuuden tukemisessä ilmenee ja kuinka sitä voisi kehittää. Tutkimuskysymykset olivat: Mikä on varhaiskasvatuksen opettajan rooli yhteistyövanhemmuuden tukemisessä? Millaisin keinoin varhaiskasvatuksen opettajat tukevat vanhempia ja lapsia erotilanteissa? Millaisia haasteita yhteistyövanhemmuuden tukemisessä ilmenee? Miten yhteistyövanhemmuuden tukemista päiväkodeissa voisi kehittää?

Opinnäytetyössä käytettiin monimenetelmällistä tutkimusotetta, joka sisältää sekä kvantitatiivisia, että kvalitatiivisia menetelmiä. Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-ohjelmalla tehdyllä kyselylomakkeella. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse pohjoisen Jyväskylän alueen päiväkotien varhaiskasvatuksen opettajille. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 19 kappaletta. Aineiston kvantitatiiviset kysymykset käsiteltiin tilastollisen analyysin kautta. Aineiston kvalitatiiviset kysymykset analysoitiin teemojen kautta.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että varhaiskasvatuksen opettajan ensisijaiset keinot yhteistyövanhemmuuden tukemisessä vanhempien osalta on kuunteleminen sekä vasu - keskustelut. Tukikeinoina käytetään paljon myös läsnäoloa sekä puolueettomuutta. Lasten tukemisen osalta opettajat käyttävät tukikeinoinaan ennen kaikkea kuuntelua, luottamuksellista suhdetta lapseen, rutii- nien ylläpitoa sekä lapsen yksilöllistä huomioimista. Haasteina yhteistyövanhemmuuden tukemisen osalta pidetään ajan, tiedon ja resurssien puutetta sekä vanhempien haluttomuutta yhteistyöhön.

Tutkimuksen pohjalta tehtyjen johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen opettajilla on iso rooli eroperheiden tukemisessä varhaisessa vaiheessa. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat aitiopaikalla havainnoimaan perheiden tuen tarpeita hyvinkin varhain. Päiväkodit tarvitsisivat koulutusta, osaamista sekä resursseja kokonaisvaltaista perheiden tukemista varten.

Asiasanat: ero, vanhemmuus, yhteistyövanhemmuus, varhaiskasvatus

Degree	Bachelor of social services
Authors	Katriina Pitkänen & Minja Aro
Thesis title	Supporting families co-parenting in breakup situations from early childhood education teacher's perspective.
Commissioned by	City of Jyväskylä
Time	May 2021
Pages	48 pages, 6 pages of appendices
Supervisor	Virve Jussila

ABSTRACT

The subject of this thesis was supporting families co-parenting in the situation of family separation from the perspective of an early childhood education teacher. The objective of the thesis was to provide information to kindergartens in the Northern Jyväskylä region on the state of supporting co-parenting in kindergartens of the area and also illustrate the role of the early childhood education teacher as a supporter of co-parenting. The purpose of this thesis was to collect information about the ways early childhood education teachers support parents and children in families, as well as the challenges that arise in supporting co-parenting and how it could be developed. The research questions were: What is the role of an early childhood education teacher in supporting co-parenting? In what kind of ways early childhood education teachers support parents and children in family breakup situations? What are the challenges of supporting co-parenting? How can supporting of co-parenting in kindergartens be developed?

The research methods of this thesis was both quantitative and qualitative. The research material was collected with a questionnaire made with Webropol programme. The link to the survey was sent by email to early childhood education teachers in kindergartens in the Northern Jyväskylä region. The questionnaire got 19 responses. The quantitative questions were processed through statistical analysis and the qualitative questions were analyzed through themes.

The results of the survey showed that the primary means in supporting co-parenting parents are listening and Vasu-discussions. Presence and impartiality were also widely used support measures. With children the teachers used listening, creating trusting relationship with a child, routine maintenance and individual support of the child. The challenges of supporting co-parenting were shortage of time, knowledge and resources, as well as parents' unwillingness to co-operate.

Based on the results of the research, early childhood education teachers have a major role in supporting families in breakup situations at the early stage. The teachers can observe family's needs for support very early on. Kindergartens need training, competence and resources to be able to support families comprehensively.

Keywords: breakup, parenting, co-parenting, early childhood education

SISÄLLYS

JOHDANTO	6
1 ERO.....	8
1.1 Vanhempien erotessa	9
1.2 Vanhemmuus jatkuu parisuhteen päätyttyä	12
1.3 Ero ja varhaiskasvatusikäinen lapsi	13
2 VANHEMMUUS.....	16
2.1 Yhteistyövanhemmuus	17
2.2 Yhteistyövanhemmuuden merkitys lapselle	18
3 VARHAISKASVATUS.....	18
3.1 Varhaiskasvatuksen opettaja erotilanteen tukijana	19
3.2 Kasvatusyhteistyö.....	22
4 TAVOITTEET, TARKOITUS & TUTKIMUSKYSYMYKSET	23
5 TOTEUTUS	24
5.1 Monimenetelmällinen tutkimus	25
5.2 Aineistonkeruu	26
5.3 Aineistonanalyysi	27
5.4 Eettisyys ja luotettavuus	29
6 TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1 Yhteistyövanhemmuuden tukemisen merkitys.....	31
6.2 Vanhempien tukeminen	32
6.3 Lasten tukeminen	34
6.4 Tukemisen haasteet	37
6.5 Koulutus ja kehittäminen.....	39
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
8 POHDINTA.....	44
LÄHTEET.....	46

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Kyselylomake

JOHDANTO

Lapsiperheissä tapahtuvat erot ovat tänä päivänä hyvin yleisiä. Tilastokeskuksen (2020) mukaan vuonna 2019 oli nähtävissä 38 prosentin todennäköisyydelle, että ensimmäinen solmittu avioliitto päättyy eroon. Avioliittojen osalta ei löydy systemaattisesti koottua tilastotietoa, mutta saatavilla olevan tiedon pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että avioliitot purkautuvat kuitenkin vielä useammin kuin avioliitot. Näin ollen voidaan siis todeta, että arviolta noin 25 000 - 30 000 lasta vuosittain joutuu kokemaan joko avio- tai avioliitossa olevien vanhempiensa eron. (Litmala 2002, 16.)

Tulemme tarkastelemaan opinnäytetyössämme varhaiskasvatuksen opettajan roolia yhteistyövanhemmuuden tukijana perheiden erotilanteissa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää millaisin keinoin varhaiskasvatuksen opettajat tukevat perheitä ja lapsia erotilanteissa sekä millaisia haasteita yhteistyövanhemmuuden tukemisessa ilmenee. Tutkimuksessa tulemme myös selvittämään, kuinka yhteistyövanhemmuuden tukemista voisi alueen päiväkodeissa kehittää.

Työmme teoriaosuudessa käsittelemme vanhempien erotilannetta, vanhemmuuden jatkumista parisuhteen päätyttyä sekä eron vaikutuksia varhaiskasvatukseen lapsen. Tarkastelemme myös vanhemmuuden sekä yhteistyövanhemmuuden käsitteitä ja merkityksiä molempien sekä vanhempien, että lasten näkökulmasta. Paneudumme myös varhaiskasvatuksen rooliin kasvatuskumppanina sekä tukijana erotilanteissa.

Olemme valinneet pohjoisen Jyväskylän alueen päiväkodit yhteistyökumppaniksemme. Alueen päiväkoteja ovat: Liinalampi, Puuppola, Tikkakoski, Luonetjärvi, Haukkamäki, Kirri, Jokela, Pappilanvuori, Luhtinen, Norola, Ritoniitty, Ritoniemi, Mannila, Lahjaharju ja Savulahti. Yhteistyövanhemmuus aiheena nousi työharjoittelun myötä esille ja sen käsittelemiselle katsottiin olevan alueella tarvetta. Aihe oli jo tätä aikaisemmin ollut mielessämme yhtenä mielenkiintoisena aiheena opinnäytetyölle. Kohdennamme tutkimuksemme koske-

maan alueen varhaiskasvatuksen opettajia, koska haluamme selvittää nimenomaan heidän näkökulmastaan kyseistä asiaa. Pohjoisen Jyväskylän alueella ei ole myöskään aikaisemmin tehty tutkimusta kyseisestä aiheesta.

Työmme tavoitteena onkin tuottaa päiväkodeille ajankohtaista tietoa alueen yhteistyövanhemmuuden tukemisen tilasta sekä tukemisen kehittämisen näkökulmasta. Tutkimuksemme tuloksia voidaan kyseisellä alueella käyttää esimerkiksi toiminnan kehittämiseen asian tiimoilta. Aiomme myös huomioida yhteistyökumppanimme toiveita ja tarpeita opinnäytetyöprosessin kuluessa.

Koemme aiheen tärkeäksi, koska lasten määrä, jotka joutuvat vanhempiensa eron kokemaan on todella suuri. Näin ollen tarve yhteistyövanhemmuuden tukemiselle on myös äärimmäisen suuri. Päiväkodissa on erinomaiset mahdollisuudet havaita perheiden tuen tarpeet hyvinkin varhaisessa vaiheessa. Samoin mahdollisuudet eroperheiden lasten tukemiseen ovat erinomaiset. Mielestämme päiväkodeilla voisi olla isompikin rooli juuri varhaisen eroauttamisen saralla sekä yhteistyövanhemmuuden tukijana. Haluamme myös työmme myötä tuoda näkyvämmäksi varhaiskasvatuksen opettajaa edellä mainitun tuen antajana.

Aiempiä tutkimuksia yhteistyövanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa on aika vähän saatavilla. Pro-gradu tutkielmia yhteistyövanhemmuuteen liittyen löytyy kyllä, mutta yhteyttä varhaiskasvatukseen emme niistä löytäneet. Kyseiset työt tarkastelivat yhteistyövanhemmuutta muun muassa vanhempien, isyyden ja lasten näkökulmista. Toki työmme edetessä on mahdollista, että kyseisistä tutkimuksista on hyötyä myös meidän työmme prosessin aikana. Löysimme kuitenkin muutaman opinnäytetyön, jotka ovat tehty liittyen suoraan yhteistyövanhemmuuteen sekä varhaiskasvatukseen. Näiden avulla olemme voineet kartoittaa, mitä asiasta jo ennestään tiedetään.

Mäen & Soikan (2019) opinnäytetyössä tutkitaan yhteistyövanhemmuuden tukemista Laukaan alueen päiväkodeissa. Heidän työnsä tavoitteena on ollut kuvata varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä päiväkodin merkityksestä eroauttajana sekä heidän mahdollisuuksistaan tukea yhteistyövanhemmuutta päiväkodissa. He ovat todenneet haastattelututkimuksensa perusteella, että

päiväkodilla on yhteiskunnallisesti merkittävä rooli eroauttamisen alkupäässä sekä perheiden tukijoina. Heidän tutkimuksensa mukaan myös lisäresursseja sekä osaamista tarvittaisiin eroauttamisen tukemiseen varhaiskasvatuksessa.

Toisessa Saastamoisen (2013) opinnäytetyössä ”Kuinka eroperhettä tuetaan päiväkodissa?” käsitellään sivuten myös yhteistyövanhemmuuden tukemista. Tutkimus on toteutettu Lahden ja Hyvinkään alueella kyselytutkimuksena ja sen johtopäätöksistä selvisi, että molemmilla alueilla eroperheitä tuetaan melko samanlaisin keinoin. Kyseinen työ keskittyy enemmän lasten tukemisen näkökulmaan ja menetelmiin heidän tukemisekseen. Tutkimus on suunnattu koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle, ei pelkästään opettajille. Tämänkin tutkimuksen tuloksista on tullut ilmi, että osa kasvattajista kokee tarvitsevansa tukea ja lisäkoulutusta eroperheiden tukemiseen.

1 ERO

On tilastoitu, että vuosittain Suomessa solmituista avioliitoista hieman vajaa puolet päättyy avioeroon. Avoliittojen osalta tilastot eivät kerro päättyvien liittojen tarkkaa määrää. On kuitenkin tiedossa, että avoliitot päättyvät eroon herkemmin kuin avioliitot. Nykyinen vuodesta 1988 lähtien voimassa ollut erosäännöstö ja avioliittolain muutokset ovat yksinkertaistaneet avioeroprosessia, jonka vuoksi avioeron saaminen on helpompaa. Tutkimusten mukaan vallitsevat avioerosäännökset eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet avioerojen määrälliseen kehitykseen. (Litmala 2002, 3-4.) Vuosittain solmittujen avioliittojen lukumäärä on vähentynyt ikäluokkien pienetessä. Toisaalta myös avoliittojen lisääntyminen on vaikuttanut paljon avioitumiskehitykseen. Samalla kun solmitut avioliitot ovat vähentyneet, ovat puolestaan avioerot lisääntyneet todella voimakkaasti. (Litmala 2002, 11-12.)

Kaiken kaikkiaan eronneisuuden suuren kasvun syytä on vaikea yksilöidä. Eri-laiset tutkimukset ovat yleisesti ottaen korostaneet yhteiskunnallisten olosuh-teiden muutosta sekä sen ohella individualistista elämänkatsomusta ja elä-mänmallia, joka vallitsee. Myös arvomaailman murroksen on todettu vaikutta-van eronneisuuteen. Haastattelututkimusten kautta on myös todettu, että sub-

jektiivisesti hyväksyttävät syyt avio- ja avoliittojen hajoamiseen löytyvät parisuhteen ongelmista ja sisäisestä dynamiikasta, eikä niinkään ulkokohtaisista syistä. Näihin ulkokohtaisiin syihin voidaan lukea muun muassa työura, taloudelliset asiat sekä ympäristön painostus. Toki nämä tekijät voivat vaikeuttaa parisuhteen sisäisiä ongelmia ja näin välillisesti vaikuttaa negatiivisesti parisuhteeseen. (Litmala 2002, 13-14.) Eroa voidaan pitää myös kansanterveydelisenä ongelmana, koska se voi pahimmassa tapauksessa vaarantaa niin naisten, miesten kuin lastenkin hyvinvoinnin (Banschick 2010, 11).

1.1 Vanhempien erotessa

Parisuhteen päättymiseen löytyy Ruisman (2018, 3) mukaan useita eri syitä. Eron katsotaan olevan moninainen sarja tapahtumia sekä erilaisia valintoja. Sen työstäminen ja läpikäyminen on aina yksilöllinen ja henkilökohtainen prosessi. Siihen vaikuttavat muun muassa ihmisen oma menneisyys sekä se, miten ero on tapahtunut. Hyvin tavallista on, että vanhemmat käyvät läpi eroprosessiaan hyvinkin eriaikaisesti. Eeroon liittyviä samankaltaisia tunteita, joita kaikki käyvät läpi voivat olla muun muassa pettymys, yksinäisyys, pelko, suru, viha sekä ikävä.

Avio- ja avoliittojen hajoamisilla on aina myös moniulotteisia heijastavia vaikutuksia, jotka koskettavat parisuhteen osapuolia, mutta myös muita perheenjäseniä. Yksi keskeisimmistä asioista parisuhteen päättyessä on ratkaista perheen alaikäisten lasten asemaan liittyvät kysymykset. Vanhempien parisuhteen muodolla ei ole todettu tässä tilanteessa olevan ratkaisevaa merkitystä. (Litmala 2002, 3.)

Vanhempien erotessa on aina keskeisintä muun muassa se, millä tavoin lapsen suhde hänen molempiin vanhempiin saataisiin jatkumaan. Eron tulisi aina olla vain vanhempien välinen, ei vanhemman ja lapsen välinen. Jokainen erotilanne on aina myös erilainen. Vanhempien välisen suhteen katkeamisen ei kuitenkaan tarvitsisi vaikuttaa heidän kykyynsä toimia yhdessä vanhempina. (Valjakka 2002, 39.)

Vanhempien päädyttyä eroon, tulee heidän ratkaista muun muassa eron jälkeiset huoltajuus, tapaamis- ja asumisjärjestelyt. Jos vanhemmat eivät pääse yhteisymmärrykseen sovittavista asioista, on heillä käytettävissään kunnallinen perheasioiden sovittelu (Sinkkonen 2018, 1/8). Perheasioiden sovitteluun saa mennä ennen eroakin tai ennen tapaamista lastenvalvojan kanssa. Sovittelussa käsiteltäviä asioita ei voida käyttää aineistona mahdollisessa oikeudenkäynnissä. Sovitteluun ei ole pakko mennä puolison kanssa, vaan siellä on mahdollista käydä myös yksin tai vain lapsen kanssa. (Belt 2018, 23.)

Suurimmassa osassa tapauksia tapaamis- ja huoltajuussopimukset tehdään sosiaalitoimen piirissä lastenvalvojan luona. Ylivoimaisesti suurimmassa osassa tapauksia päädytään yhteishuoltajuuteen. (Belt 2018, 24.) Yhteishuolto tarkoittaa Hokkasen (2005,23) mukaan sitä, että lapsen vanhemmat/huoltajat tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset sekä vastaavat lapsen huoltoon liittyvistä tehtävistä. Koska Suomen lainsäädäntö asettaa tavoitteeksi lapsen yhteishuollon, tulee siitä poikkeaminen aina perustella pätevästi. Kaikki kysymykset liittyen lapsen huoltoon tulee kuitenkin aina ratkaista lapsen edun mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että tavoite tulisi aina olla ensisijaisesti vanhempien välinen sopuratkaisu sekä heidän tukemisensa erilaisia käytännön järjestelyjä harkittaessa sekä toteuttaessa (Litmala 2002, 17). Nykyään eronneiden vanhempien lapsista yli puolet ovatkin yhteishuoltajuudessa (Hokkanen 2005, 23).

Yhteishuoltajuuteen päädyttäessä tulee päättää, kumpi vanhemmista on lähivanhempi ja kumpi on etävanhempi. Laki säättää sen, että myös vuoroviikkoisten vanhempien kohdalla lähivanhempi on nimettävä. Seuraavaksi sekä yhteis- että yksinhuoltajatilanteissa tulee päättää, miten tapaamiset hoidetaan. Myös elatusmaksuista tulee sopia sen osalta maksaako maksut etävanhempi vai Kela. Lastenvalvoja ei ole näissä tilanteissa puolueellinen, eikä aja kummankaan vanhemman etuja. Hänen tarkoituksenaan on varmistaa lapsen edun toteutuminen tehtävissä sopimuksissa. Esimerkiksi riitaisan eron taustalla on hyvä käyttää lastenvalvojaa, koska näissä tapauksissa voi vanhemmalla lapsen etu hämärtyä hänen ajaessaan asioita omia tarkoituksia varten. (Belt 2018,24.)

Erittäin riitaisissa tapauksissa lastenvalvoja ei voi tehdä paljoakaan. Lähtökoh-
taisesti vanhemmilla on vastuu omien lastensa tapaamis- ja huoltajuusasi-
oissa. Lastenvalvojan tehtävä on tehdä sopimus niissä tilanteissa, joissa van-
hempien näkemykset eivät eroa liialti toisistaan. Valvojalla on myös velvolli-
suus selvittää vanhemmille kaikki olennaiset asiat ja varmistaa, että he ovat
ymmärtäneet kuulemansa. Kun sopimus on allekirjoitettu, sen muuttamiseen
vaaditaan molempien vanhempien suostumus. Vanhempien ei ole myöskään
pakko suostua lastenvalvojan ehdottamiin ratkaisuihin. Sopimuksen tulee aina
olla yksimielinen ja realistinen. Tämän vuoksi liian riitaisessa tilanteessa sopi-
musta ei kannata tehdä. (Belt 2018, 26.)

Jos sopimukseen ei päästä lastenvalvojan luona, voidaan avuksi ottaa Follo-
sovittelu. Tällöin sovittelijana toimii tuomari. Hän käyttää apunaan eri asian-
tuntijoita, kuten olosuhdeselvittelijöitä ja psykologeja. Vanhempia kuullaan so-
vittelussa yhdessä ja erikseen. Heillä on myös mahdollisuus käyttää apunaan
lakimiehiä. Sovittelun tarkoituksena on edistää vanhempien vuorovaikutusta ja
päästä sitä kautta sopimukseen ilman oikeuden istuntoa. (Belt 2018, 28.)

Jos tänäkään jälkeen yhteisymmärrystä ei saavuteta, on erimielisyydet rat-
kaistava tuomioistuimen kautta. Vielä tällöinkin pyritään saamaan riidat aktiivi-
sesti sovituksi. Viimesijainen ratkaisu on sitten oikeuskäsittely erimielisyyksien
ratkaisemiseksi. Vuosien 1995 - 2005 aikana tuomioistuimeen asti päätynei-
den huoltajuusriitojen määrä lisääntyi voimakkaasti. Tämän jälkeen niiden
määrä on pysynyt suunnilleen samana. Riitaisten tapaamis- ja huoltajuusasioi-
den määrä käräjäoikeudessa on 1800 - 2000 tapausta vuosittain. (Sinkkonen
2018, 1/8.) Kuitenkin vain neljä prosenttia erojen huoltoriidoista joudutaan kä-
sittelemään oikeudessa (Belt 2018, 11).

Tänä päivänä vallitsevan yleisen käsityksen mukaan lapselle on parhaaksi olla
jatkuva yhteydessä molempiin vanhempiinsa. Tätä periaatetta tukevat lait
lapsen huoltajuudesta sekä sitä koskevat käytännöt ihan kaikkialla länsi-
maissa. Tämän johdosta myös meillä Suomessa laki lapsen huollosta ja ta-
paamisoikeudesta asettaa yhteishuollon aina päämääräksi vanhempien eroti-
lanteissa. (Hokkanen 2005, 23.)

1.2 Vanhemmuus jatkuu parisuhteen päätyttyä

On todettu, että eron jälkeinen vanhemmuus voidaan jakaa neljään eri ulottuvuuteen. Nämä ulottuvuudet ovat taloudellinen, psykologinen, sosiaalinen ja juridinen. Lapsen geneettiset eli biologiset vanhemmat jakavat yleensä juridisen vanhemmuuden, joka tarkoittaa laillista vastuuta ja velvoitteita lapseen liittyen. Sosiaalista ja psykologista vanhemmuutta voivat taas toteuttaa myös sellaiset vanhemmat, joiden vanhemmuus perustuu vuorovaikutussuhteeseen sekä käytännön asioiden hoitamiseen. On tutkitusti todettu, että nämä eri ulottuvuudet liittyvät hyvin usein toisiinsa. (Lehtimäki 2016, 16.)

Eron jälkeisessä vanhemmuudessa voi tulla vastaan erilaisia haasteita. Esimerkiksi lasten reaktiot eroon voivat haastaa vanhempien tunnetta omasta vanhemmuudestaan. Jokainen lapsi reagoi yksilöllisesti erotilanteisiin. Mitä enemmän vanhemmilla on tietoa lapsen kehityksellisistä vaiheista, sitä paremmat mahdollisuudet heillä on selvittää esille nousevia asioita. Toimivaa ja tehokasta vanhemmuutta voivat haastaa myös henkilökohtainen ahdistuneisuus vallitsevasta tilanteesta. Vanhempi voi kokea vihaa, ahdistusta sekä pelkoa tulevaa tuntematonta kohtaan. Tämän vuoksi vanhempi voi ajautua tekemään huonoja valintoja. Erot voivat aiheuttaa myös terveystriskejä, koska ne aiheuttavat aina stressiä kaikille tilanteeseen osallisille. Riskitekijänä eron jälkeisellä vanhemmuudella on luonnollisesti myös toimimattomat suhteet entisten puolisoiden välillä. (Banschick 2010, 3-4.)

Matka hyvään eron jälkeiseen vanhemmuuteen voi olla Elon (2019, 139) mukaan hyvinkin monimutkainen ja sen varrella voi joutua käymään läpi erittäin vaikeita tunteita. Avainkysymys moneen asiaan eroon liittyen on siis eroamisen tapa sekä se, miten eron tekeminen parisuhteessa on alkanut. Nämä molemmat seikat ovat merkittäviä yhteisen vanhemmuuden jatkumisen kannalta. On erittäin tärkeää muistaa, että vanhemmuutta toteutetaan eronkin jälkeen aina suhteessa lapseen (Lehtimäki 2016, 17). Vanhemmuus on elämän pituinen matka, vaikka parisuhde päättyykin.

Vanhempien tuleekin käytännössä määritellä itsensä uudelleen eron jälkeen. Useimmiten heistä tulee lähiäitejä, etä-isiä, tapaavia tai lasten kanssa yhdessä asuvia vanhempia. Heistä voi tulla myös yksinhuoltajia tai elatusvelvollisia. Vaikka vanhemmat olisivatkin sopineet yhteishuollosta, on lasten

kanssa asuva vanhempi arkikielessä kutsuttaessa aina yksinhuoltaja. (Hokkanen 2005, 105.) Huolimatta erosta, tulisi vanhempien ensisijainen tavoite olla aina, että lapsella säilyisi hyvä olo. Lapsen liittyvistä asioista, kuten rutiinit, rajat ja säännöt, olisi tärkeää sopia yhdessä, jotta lasta kasvatettaisiin yhdenmukaisesti. (Ruisma 2018, 16.)

On siis todella merkityksellistä auttaa molempia vanhempia neuvottelemaan erostaan sekä tukea oman vanhemmuuden merkitystä ja roolia lapsen elämässä. Vanhempia tulisi aina vahvasti tukea kantamaan yhteinen vastuu lapsista ja ylläpitämään yhteistyötä heidän välillään. Samalla tukien toisen osapuolen kunnioittamista ja arvostamista sekä toinen toistensa vanhemmuuden tukemista. (Elo 2019, 139.)

Muutokset voivat olla hyvinkin stressaavia, mutta niiden ei kuitenkaan tarvitse olla vahingoittavia. On todettu, että kypsien, itsevarmojen, rakastavien ja luotettavien vanhempien lapset selviävät perheiden erotilanteista paremmin selviytymiskeinoin sekä vahvuuksin. (Matthews 2019.) Suuri merkitys toimivan yhteistyön kannalta on myös sillä, miten puoliset ovat ratkoneet erimielisyyksiään liittonsa aikana ja kuinka he ovat siinä onnistuneet. Tämän on todettu suoraan heijastuneen eron jälkeisiin tilanteisiin sekä niiden mukana tuomiin kiistoihin. (Sinkkonen 2018, 4/8.)

1.3 Ero ja varhaiskasvatuskäinen lapsi

On todettu, että vuosittain yli 30000 suomalaista lasta kokee vanhempiensa eron (Sinkkonen 2017, 1/8). Yleisintä eroaminen on Sinkkosen (2017, 8/8) mukaan Suomessa 2 - 4 vuotiaiden lasten perheissä. Tämän katsotaan olevan lapsen mielenterveyden ja kehityksen näkökulmasta todella huolestuttavaa. Näiden kasvun vuosien aikana alkaa lapsen persoonallisuus hahmottua sekä varhaisista riippuvuussuhteista itsenäistytään. Näiden vuosien aikana lapsi löytää myös oman identiteettinsä poikana tai tyttönä. Kaikkien näiden kehitystehtävien toteutuminen voi olla vaarassa, jos perheen vanhemmat taistelevat silloin oman erokriisinsä keskellä. Näin ollen voidaan todeta, että perheen elinolosuhteet sekä niissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat suoraan myös lapsen elämään (Valjakka 2002,39).

Se miten lapsi reagoi vanhempien eroilmoitukseen, voi vaihdella suurestikin lapsen iän mukaan. Alle kouluikäisten lasten kyky ymmärtää tilannetta on rajoittunut, jonka vuoksi he voivat olla tilanteessa hämmentyneitä ja pelokkaita. Näin pienten lasten tapa nähdä maailma on vielä hyvin itsekeskeinen, joten he hyvin herkästi olettavat vanhempien eron olevan heidän syytään. On myös tutkitusti todettu, että lähestulkoon kaikki lapset ovat jokseenkin tai erittäin onnettomia kun vanhemmat eroavat. Useilla lapsilla surun, hämmentyneisyyden ja vihan tunteet voivat jatkua kuukausia tai jopa vuosia. Lyhytaikaiset reaktiot lapsilla voivat olla taas hyvinkin erilaisia ihan jo saman perheen lasten keskuudessa. Lapsen iän ja sukupuolen lisäksi asiaan katsotaan vaikuttavan myös persoonallisuustekijät. Toiset lapset kestävät epävarmuutta ja menetyksiä paremmin kuin toiset. (Hokkanen 2005, 105.)

Matthews (2019) toteaa, että lapsia on erittäin tärkeä lähestyä suunnitelmallisesti, hitaasti ja varoen kun heille lähdetään kertomaan vanhempien erosta ja tulevista muutoksista. Vanhempien tulisi kertoa lapsille erosta sitten, kun heistä kumpikin on selvinnyt eropäätöksen aiheuttamasta välittömästä kriisistä. Heidän tulee myös kokea olevansa täysin valmiita keskustelemaan asiasta lasten kanssa sekä tehdä se mielellään yhdessä. Se on lasten kanssa paras lähestymistapa asiassa. On myös äärimmäisen tärkeää, että lapset kokevat voivansa tukeutua molempiin vanhempiin vaikeassa tilanteessa. (Häkänen-Nyholm ym. 2015, 89.)

Lapsille on tärkeää nimenomaan ennakoitavuus sekä luotettavat rutiinit. Niiden kautta heille saadaan luotua turvallisuuden tunnetta muutosten keskellä. Asian kertomista lapsille ei tule kuitenkaan lykätä liikaa. Jo ihan pienetkin lapset ovat erittäin tarkkanäköisiä ja huomaavat, että jotain on meneillään. Asian salailu lapsilta voi olla heidän kannaltaan paljon vahingollisempaa kuin tieto siitä, mitä tulee tapahtumaan. (Matthews 2019.)

Sillä, mitä pienelle lapselle erosta kerrotaan, on Matthews (2019) mukaan iso merkitys. Pieni lapsi ei halua tietää eikä pysty ymmärtämään kaikkia mutkikkaita syitä vanhempien eroamiselle. Eikä näitä tule kertoakaan. Ensimmäisissä keskusteluissa lasten kanssa on tärkeää pitäytyä yksinkertaisissa lasten kannalta tärkeissä faktoissa, joita voivat olla muun muassa se missä kaikki tulevat asumaan, kuka hoitaa koulukyydit sekä kuinka usein he viettävät aikaa eri vanhemman kanssa.

Erittäin tärkeää on myös tuoda ilmi se, että edelleen on olemassa kaksi vanhempaa, koska pieni lapsi voi pelätä menettävänsä toisen tai jopa molemmat vanhempansa. Näissä tilanteissa voi alle esikouluikäinen lapsi jatkaa esimerkiksi leikkiä ihan normaalisti ja olla reagoimatta asiaan millään tavalla. On myös mahdollista, että lapsi kuuntelee tarkastikin, mutta alkaa sitten kuitenkin puhua miltei heti jostain muusta asiasta. (Häkkänen-Nyholm 2015, 90.)

Matthews (2019) kirjoittaa, että lapset tulisi aina myös pystyä vakuuttamaan siitä, että heitä edelleen rakastetaan ja pidetään turvassa sekä kaikki tulee heidän osaltaan menemään hyvin muutoksista huolimatta. Tämä luo muutoksiin tarvittavaa turvallisuuden tunnetta pienen lapsen näkökulmasta. Heille tilanne konkretisoituu kuitenkin vasta sitten, kun he alkavat oikeasti viettää aikaa esimerkiksi kahdessa kodissa tai ovat vuorollaan erossa toisesta vanhemmastaan (Häkkänen-Nyholm 2015, 90). Lasta on myös äärimmäisen tärkeä kuunnella ja olla valmis vastaamaan heidän kysymyksiinsä mahdollisimman rehellisesti tilanteeseen liittyen heidän ikätasonsa huomioiden. (Matthews 2019.)

On myös tärkeää muistaa, että lapsi voi taantua eroon liittyvien muutoksien kanssa. Tämä voi vaatia vanhemmilta suurtakin kärsivällisyyttä. Yleisimpiä reaktioita voivat olla muun muassa pelon ja vihan tunteiden palaaminen, kiukunpuuskat, takertuvuus, itkuisuus, tunteiden heittäminen, ahdistuneisuus sekä yleinen ärtyisyys. Lapsella voi myös alkaa ilmetä vaikeuksia nukkumaanmenossa ja yökastelu voi esimerkiksi alkaa uudelleen. Myös tynnyttelyä tarvitsevia painajaisia voi alkaa esiintyä. (Matthews 2019.)

Lasten leikeissä ero voi näkyä muun muassa kerronnallisuuden kautta käsittelyn luopumista ja lähtemistä. Myös riitelemistä voi leikeissä esiintyä, jos lapsi on aiemmin tai eron yhteydessä altistunut vanhempien keskinäisille konflikteille. Lapsen reagointi vanhempien eroon tulee hyvin useasti viiveellä. Oli lasten reaktiot mitä tahansa, tulisi ne aina sallia. Samalla käytös tulisi osata käsitellä niin, että lapsi kokisi saavansa ymmärrystä, hoivaa sekä tukea. (Häkkinen-Nyholm 2015, 90-91.)

Kaikkien näiden asioiden vuoksi johdonmukaisen hoidon ja hoivan ylläpitäminen on äärimmäisen tärkeää. Samoin vanhojen aikataulujen ja rutiinien ylläpito. Sitä kautta lapsi voi taas uudelleen vakuuttua, että ympäröivä maailma on ennakoitavissa ja turvallinen paikka. Myös lasten elämässä olevat muut aikuiset, mukaan lukien varhaiskasvatuksen henkilöstö, olisi hyvä pitää ajan tasalla perheen tilanteesta. (Matthews 2019.) Sitä kautta henkilöstön auttamismahdollisuudet tilanteessa paranevat huomattavasti.

2 VANHEMMUUS

Hyvän lapsuuden pohjana pidetään kypsää vanhemmuutta. Vanhemmuutta on hankalaa määritellä yksiselitteisesti, vanhemmuus on prosessi, johon kasvatetaan läpi elämän ja lapsen/lapsien myötä, vanhemmuus nähdään yleisesti äitiytenä ja isyytenä. Vanhemmuus kestää läpi koko elämän ja sitä ei voi irtisanoa. Se kuinka vanhemmuutta itse kukin hoitaa juontaa juurensa vahvasti omilta vanhemmilta, lapsuudesta ja kasvuympäristöstä. (Hellström 2010, 249.)

Määttä ja Rantala (2010, 74) jakavat vanhemmuuden kolmeen osa-alueeseen; biologinen, sosiaalinen ja psykologinen vanhemmuus. Puhuttaessa biologisesta vanhemmuudesta tarkoitetaan sillä lapsen ja vanhemman biologista suhdetta eli geeniperimää, kun taas juridinen vanhemmuus tulee oikeuksien ja velvollisuuksien mukaan, joita yhteiskunta on asettanut. Psykkinen vanhemmuus määritellään sen mukaan, johon lapsi on kiintynyt ja jonka lapsi itse mieltää vanhemmakseen. Sosiaalinen vanhemmuus on läsnäoloa lapsen arjessa opettaen toimintamalleja ja arvoja. (Vilen ym. 2014, 11.)

2.1 Yhteistyövanhemmuus

Pruukin (2017, 72) mukaan lapsen peruskallion luo äidin ja isän suhde, tälle pohjalle lapsi rakentaa elämänsä. Joskus vanhemmat päätyvät eroon syystä tai toisesta, tällöin lapsen perusturvallisuus horjuu. Erotilanteessa vanhempien tulisi ajatella lasta ja toimia hänen parhaakseen, vaikka omat tunteet ja ajatukset olisivatkin negatiivisia ex-puolisoa kohtaan. Toimivaa erovanhemmuutta voi kutsua yhteistyövanhemmuudeksi, kun entisiä puolisoita yhdistää yhteinen tavoite eli lapsen hyvinvoinnin turvaaminen. Äiti, isä ja lapsi luovat kolmiosuhteen, joka toimii lapsen kasvun turvana, toimivalla yhteistyövanhemmuudella voidaan mahdollistaa kolmiosuhteen jatkuminen eron jälkeenkin.

Kääriäinen (2008, 94) kirjoittaa kuinka tärkeää olisi eron jälkeen pyrkiä yhteistyövanhemmuuteen. Vanhemmilla se vaatii halun toimia yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Vanhemmilla voi olla vaikeuksia hoitaa asioita yhdessä, varsinkin jos ero on ollut riitaisa, mutta hyvän keskusteluyhteyden säilyttäminen helpottaa lapsen asioiden hoitoa ja yhteisten kasvatuserojen syntymistä.

Yhteistyövanhemmuus (coparenting) on ilmiönä moniulotteinen. Perhemallit ja käytänteet ovat moninaistuneet vahvasti viime vuosikymmenten aikana. Tämä osaltaan tarkoittaa sitä, että tarvitsemme yhä enemmän tietoa erilaisista perheistä. Erilaisia perheitä on tänä päivänä hyvin paljon, kuten ydin- ja uusperheitä, hetero- sateenkaari- ja adoptioerheitä. Yhteistyövanhemmuudessa jokainen vanhempi joutuu punnitsemaan omia asenteita ja arkeaan. Yhteistyövanhemmuuden tärkeimpänä asiana pidetäänkin yhteistyötä. Vanhemmat voivat tarvita monenlaista tukea, jotta yhteistyövanhemmuus onnistuu. Yhteistyön merkitys lapsen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa on tärkeää, vanhempien tulee toimia vastuullisesti lapsen kasvatuksen, hoidon ja yleisesti elämään liittyvien valintojen yhteydessä. (Terävä & Böök, 2019, 11-12)

Yhteistyövanhemmuuden voi kiteyttää siten, että kaksi tai useampi aikuinen huolehtii lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja emotionaalisesta hyvinvoinnista yhdessä ja yhteistyössä. Tärkeimpänä kulmakivenä onnistuneeseen yhteistyövanhemmuuteen on vanhempien/aikuisten sitoutuminen ja vastuu. Yhteistyövanhemmuus nähdään aina lapsen etuna edellyttäen tietysti, että vanhemmilla on toimivat ja hyvät välit. Paras pohja yhteistyövanhemmuuden toteuttamiselle on se, että vanhempi pystyy hyväksymään toisen osapuolen erosta huolimatta

osaksi lapsen elämää sekä tietoisesti asettaa lapsen edun ja hyvinvoinnin etusijalle. Lapsi ja lapsen kuunteleminen, näkeminen ja hyvinvoinnin turvaaminen tulee olla yhteistyövanhemmuuden ytimessä. (Terävä & Böök, 2019, 11-12)

2.2 Yhteistyövanhemmuuden merkitys lapselle

Pruuki (2017, 67-68, 72-73) kirjoittaa siitä, kuinka voimakas riskitekijä vanhempien ero voi olla lapsen kehitykselle. Asiaan vaikuttaa paljon se, kuinka erotaan ja millaiset välit vanhemmilla on eron aikana ja sen jälkeen. Lasta ei saa asettaa asemaan, jossa häntä etäännytetään tai vieraannutetaan omasta vanhemmasta eikä kumpikaan vanhempi saisi hyljätä lasta. Lapsen näkökulmasta ei ole sama asia, miten ero hoidetaan. Vanhempien oma toiminta eroprosessin aikana voi joko heikentää tai helpottaa lapsen tilannetta. Vanhempien sitoutuminen lapseen ja keskinäiseen asialliseen vuorovaikutukseen sekä toisen kunnioittaminen ja vanhemmuuden tukeminen lieventävät voimakkaasti lapsen kokemaa kielteistä vaikutusta erosta.

Pruukin (2017) mukaan vanhempien keskinäisen suhteen tiedetään heijastuvan ja vaikuttavan lapseen voimakkaasti. Tärkeintä on säilyttää lapsen ja vanhempien välinen suhde koko prosessin aikana ja sen jälkeen. Lapsen sopeutumista vanhempien eroon on tutkittu, tutkimukset osoittavat vanhempien keskinäisellä yhteistyöllä olevan suurempi vaikutus lapseen, kuin kummankaan vanhemman yksilöllisellä suhteella. Jos vanhemmat kykenevät yhteistyöhön ja hallitsemaan riitansa on lapsen selviytyminen erosta helpompaa. Vanhempien tulee ottaa vastuu oman puolikkaansa hoidosta ja asettaa lapsi etusijalle. Lapselle on tärkeää saada tunne, että molemmat vanhemmat rakastavat häntä ja että hänellä on lupa turvautua edelleen molempiin vanhempiin. Lapsen on tärkeää tietää, että hän saa luvallisesti kaivata poissaolevaa vanhempaa ja paikalla oleva vanhempi lohduttaa ja on läsnä. Tällainen toiminta mahdollistuu vain toimivan yhteistyövanhemmuuden avulla.

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kokonaisuutta, jonka muodostavat lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodos-

tama kokonaisuus, jossa painottuu vahvasti pedagogiikka. Varhaiskasvatukseen tulee myös tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää heidän hyvinvointiaan. (Opetushallitus 2021.) Varhaiskasvatustilain 2 luvun 4§ mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön on myös kaikessa toiminnassaan, sisältäen suunnittelun, järjestämisen, toteuttamisen ja päättämisen huomioitava aina ensisijaisesti lapsen etu.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) taas korostetaan erityisesti huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tavoitteena yhteistyön tekemiselle on henkilöstön ja huoltajien yhteinen sitoutuminen lasten turvallisen ja terveen kasvun tukemiseen sekä kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Yhteistyön tulee olla vuorovaikutteista ja se edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta. Yhteistyössä on tärkeää huomioida perheiden moninaisuus, huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät asiat sekä lasten yksilölliset tarpeet. Yhteistyön tekemisellä, havainnoilla ja keskusteluilla luodaan perusta lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Luottamuksellisen ilmapiirin luonti on tärkeää, tämän avulla yhteistyön tekeminen haastavissa tilanteissa on paljon helpompaa.

3.1 Varhaiskasvatuksen opettaja erotilanteen tukijana

Opetusalan ammattijärjestön (2021) mukaan varhaiskasvatuksen opettaja on päävastuussa oman ryhmän kasvatuksesta ja opetuksesta sekä toiminnan suunnittelusta ja arvioinnista. Opettajan tehtävä on edistää lapsen kasvua ja kehitystä sekä edistää lapsen osaamisen kehittymistä. Opettajan vastuulla on myös lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja arviointi. Opettajat tekevät yhteistyötä lasten vanhempien/huoltajien kanssa päivittäin, näin vahvistuu myös vanhempien osallisuus. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on havaita lapsen vahvuuksia ja mahdollisia tuen tarpeita ja pohtia kuinka näissä asioissa voisi lasta tukea pedagogisin ratkaisuin.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018,17) moniammatillisuus nähdään yhtenä vahvana tekijänä, kun puhutaan laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. Tämä tarkoittaa, että erilaisilla koulutustaustoilla on pystytty rakentamaan toimiva kokonaisuus, jolloin erilaiset vastuut sekä tehtävät voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti varhaiskasvatustoiminnassa.

Helenius ja Lummelahti (2018, 17-18) korostavat keskinäisen yhteistyön merkitystä sekä laajan ja toimivan yhteistyöverkoston toimivuutta, jonka avulla pyritään turvaamaan turvallinen ja hyvä varhaiskasvatus sekä mahdollistetaan jatkumo myös kouluun. Lapsen polku varhaiskasvatusikäisestä koululaiseksi ja nuoreksi aikuiseksi on pitkä, välillä voi tarvita erilaisia tukipalveluita niin varhaiskasvatuksessa kuin koulumaailmassakin, mutta erilaisten tukipalveluiden avulla kaikille lapsille mahdollistetaan tilaisuus varttua ohjatussa ja oppimista tukevassa ympäristössä. Tärkeää on, että kaikissa vaiheissa lapsella sekä perheellä on mahdollisuus saada heitä auttavia tukimuotoa.

Helenius ja Lummelahti (2018, 18) tuovat vahvasti esille kodin ja vanhempien tärkeyden yhteistyökumppanina. Keskeisin ja tärkein yhteistyö on päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien kesken, mutta myös päiväkodin henkilöstön kesken. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on jokapäiväistä, kun vanhempia kohdataan lasta tuodessa ja hakiessa. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet (2018, 34) mukaan yhteistyön onnistuminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä tulee huomioida perheiden moninaisuus, huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät asiat sekä lasten yksilölliset tarpeet.

Yhdeksi yhteistyön muodoksi katsotaan myös vanhempien mahdollisuus osallistua lasten varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen, näihin tilanteisiin pyritään ottamaan myös lapsi mukaan niin kuin varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet (2018) edellyttää.

Varhaiskasvatuslain (L540/2018, 3§) yhtenä tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen ja tasapainoisen kehityksen edistäminen yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet (2018, 33) määrittää yhdeksi tavoitteeksi vanhempien tukemisen kasvatusyhteistyössä. Onnistunut kasvatusyhteistyö vaatii huoltajan ja varhaiskasvattajan välille luottamuksellisen ja tasa-arvoisen vuorovaikutussuhteen. Molemminpuolinen kunnioitus edistää kasvatusyhteistyön onnistumista. Heleniuksen ja Lummelahden (2018,18) mukaan hyvä

kasvatusyhteistyö mahdollistaa yhteistyön myös haastavissa tilanteissa. Heidän mukaansa on tärkeää, että puheeksi oton kynnyksellä olisi päiväkotiin päin matala. Vanhemmilla tulee olla tunne, että heidän näkemyksiään kuunnellaan ja kunnioitetaan varhaiskasvatuksessa.

Vanhempien ei ole aina helppoa kertoa perheen sisäisistä asioista varhaiskasvattajille, kuten esimerkiksi vanhempien erosta. Avoin vuorovaikutus ja luottamuksellinen suhde varhaiskasvattajan ja vanhempien välillä saattaa helpottaa näitä tilanteita. Perheen tilanteesta puhuminen on kuitenkin aina vanhempien vastuulla, eikä perheen tilanteesta tule udella vanhemmilta eikä varsinkaan lapselta. (Koskela, 2009, 31.)

Huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista tulee varhaiskasvattajan puuttua tilanteeseen jo varhaisessa vaiheessa. Varhaisella puuttumisella voidaan ehkäistä ongelmien kriisiytyminen ja perheelle on mahdollista tarjota apua. Vanhempien kanssa asia tulee ottaa esille kunnioittavasti, mutta samalla tukea tarjoten. (Koskela 2009, 31-32.)

Varhaiskasvattajan tulee olla puolueeton vanhempien suhteen, mutta lapsen puolelle hän voi asettua ja muistuttaa vanhempia huomioimaan lapsi eron keskellä. Keskustelu perheen tilanteesta on tärkeää, jotta varhaiskasvattajalla on käsitys siitä mitä vanhemmat ovat kertoneet lapselle ja mistä asioista hän voi keskustella lapsen kanssa. Vanhemmilla on vastuu siitä, milloin lapselle asiasta kerrotaan ja varhaiskasvattajan on tätä kunnioitettava. (Koskela 2009, 32.)

Koskela (2009, 32) toteaa, että varhaiskasvattajan tulee pohtia myös omaa asennettaan eroihin, millaisia tunteita ja ajatuksia se herättää ja ohjaako se hänen omaa toimintaansa? Oma elämäntilannetta on hyvä pohtia ja tehtävä arviota siitä onko itsellä voimia tukea perhettä erotilanteessa.

Erokriisissä oleva vanhempi saattaa tarvita kuuntelijaa, tällöin varhaiskasvattajan olisi hyvä mahdollisuuksien mukaan löytää aikaa kuuntelulle ja läsnäololle (Koskela 2009, 33).

Lapsi käsittelee asioita usein mielikuvituksen ja leikin kautta (Niemelä & Kääriäinen 2008, 57-58). Kiianmaan (2008, 103) mukaan lapsen kanssa voi käydä eroa läpi satujen, runojen ja lorujen avulla. Niemelä & Kääriäisen (2008, 57-58) mukaan piirtäminen ja lukeminen sekä esittäminen ja näytteleminen ovat lapselle luontevia tapoja erilaisten tunteiden käsittelyssä. Leikissä lapsi voi käsitellä asioita, koska leikissä voi tapahtua mitä vaan. Mielikuvitus kasvaa tarinoiden ja satujen myötä ja sillä tiedetään olevan suojaava vaikutus lapsen psyykkisen voinnin ylläpitämiseen.

Niemelä & Kääriäinen (2008, 50-51) nostavat esille arjen rutiinien säilymisen ja säännöllisen päivärytmin tärkeyden, nämä vahvistavat lapsen turvallisuuden tunnetta vanhempien erotilanteissa ja näin ollen auttavat lasta selviytymään muutoksista joita vanhempien ero aiheuttaa. Tutut asiat, kuten lelut ja tavarat tuovat turvallisuutta lapsen elämään. Lapsen tulee antaa elää ikätasonsa mukaista elämää ja aikuisen tehtävä on mahdollistaa se tarjoamalla apua ja tukea.

Lapsella tunteiden säätely on vielä heikkoa, joillakin lapsilla saattaa esiintyä haastavaa käytöstä, kuten fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Näihin tilanteisiin on puututtava niin kotona kuin varhaiskasvatuksessa ja lasta on ohjattava ilmaisemaan surun tunteita mutta myös vihan tunteita oikealla ja rakentavalla tavalla. (Kiianmaa 2008, 96; Niemelä & Kääriäinen 2008, 45).

3.2 Kasvatusyhteistyö

Vanhempien ja varhaiskasvatuksen välinen kasvatusyhteistyö koetaan alkavan Kantolan & Rousin (2020,11) mukaan, kun perhe saa tiedon päiväkotipäivästä. Kasvatusyhteistyöllä on monia muotoja lapsen ollessa varhaiskasvatuksen piirissä. Kantola & Rousi (2020,10) kirjoittavat kasvatusyhteistyöllä tarkoitettavan yhteistyötä, joka toteutuu lapsen vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä. Onnistuneen yhteistyön perustana on molemminpuolinen luottamus sekä kunnioitus. Kasvatusyhteistyön merkitys korostuu varsinkin niissä tilanteissa, joissa lapsella on tuen tarpeita. Hyvä ja myönteinen vuorovaikutus vanhempien ja

henkilöstön välillä mahdollistaa molempien osapuolten kuulluksi tulemisen keskusteltaessa lapsen tarpeista. Vaikeista asioista on helpompi puhua, joskus vaikeista asioista puhuminen saattaa asettaa vanhempien ja varhaiskasvattajan välisen luottamuksen kuitenkin koetukselle.

Kantola & Rousi (2020, 10-11) painottavat luottamuksen rakentumista vanhempiin jo silloin, kun tavataan vanhempia ensimmäisen kerran. Varhaiskasvattajan käytöksellä on suuri vaikutus luottamuksen rakentumiseen vanhempiin. Positiivinen kasvatusyhteistyö, jossa arvot ja odotukset jaetaan edesauttaa lapsen päiväkotitai paleen aloitusta. Toimivalla suhteella vanhempien ja varhaiskasvattajan välillä on positiivinen vaikutus lapsen oloon päiväkodissa. Hyvän kasvatusyhteistyön vaikutukset näkyvät myös lapsen käytöksessä.

Kantola & Rousin (2020, 12) toteavat kasvatusvastuun kuuluvan varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja vanhemmille osana kasvatusyhteistyötä. Tässä tavassa toimia yhdistyy lapselle tärkeiden ihmisten mielipiteet kasvatuksesta ja menetelmistä sekä tavoitteista. Pääpaino lapsen kasvatuksesta on aina vanhemmilla, mutta varhaiskasvatuksen roolia ei pidä unohtaa ja väheksyä. Jaetulla kasvatusvastuulla mahdollistetaan onnistuminen lasta koskevien asioiden hoidossa, koska molemmat osapuolet saavat apua ja tukea lasta koskevissa asioissa. Varhaiskasvatuslakiin (540/2018, 3§) on kirjattu yhdeksi tavoitteeksi lapsen, vanhempien tai muun huoltajan yhteistyötoiminta lapsen parhaaksi sekä vanhempien tai muun huoltajan tukeminen kasvatustyössä.

4 TAVOITTEET, TARKOITUS & TUTKIMUSKYSYMYKSET

Sanotaan, että hyvä kysymys on aina jo puoli vastausta. Tutkimustehtävien ja ongelmien/kysymysten muotoileminen sekä asettaminen voi olla kuitenkin vaikeampaa kuin niiden ratkaiseminen. Siksi tutkimuksen ongelmat tulisi aina tarkkaan harkita ja myös muotoilla mahdollisimman selkeästi ennen varsinaiseen aineiston keruuseen ryhtymistä. Usein voi kuitenkin olla, että tämä looginen järjestys voi järkkäytyä ja siksi onkin myös hyvä varautua siihen, että

ongelma voi muuttua tutkimuksen edetessä. Siksi voidaankin mieluummin puhua mieluummin yleisellä tasolla asetetusta tutkimustehtävästä, kuin ongelmasta. (Hirsjärvi ym. 2007, 121-122.)

Tutkimuksemme tarkoitus on selvittää mikä on varhaiskasvatuksen opettajan rooli yhteistyövanhemmuuden tukijana perheiden erotilanteissa sekä millaisin keinoin he tukevat perheiden vanhempia ja lapsia. Haluamme selvittää myös, millaisia haasteita yhteistyövanhemmuuden tukemisessa ilmenee ja kuinka sitä voisi kehittää.

Tavoitteena tutkimuksessamme on taas tuottaa pohjoisen Jyväskylän alueen päiväkodeille tärkeää ja ajankohtaista tietoa yhteistyövanhemmuuden tukemisen tilasta alueella. Samalla haluamme myös tutkimuksemme kautta selvittää, kuinka varhaiskasvatuksen opettajan näkökulmasta yhteistyövanhemmuuden tukemista voisi kehittää. Lopullinen tavoite olisi, että tutkimuksemme tuloksia käytettäisiin päiväkotien toiminnan kehittämiseen yhteistyövanhemmuuden saralla.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

- Mikä on varhaiskasvatuksen opettajan rooli yhteistyövanhemmuuden tukemisessa?
- Millaisin keinoin varhaiskasvatuksen opettajat tukevat vanhempia & lasta erotilanteessa?
- Millaisia haasteita yhteistyövanhemmuuden tukemisessa ilmenee?
- Miten yhteistyövanhemmuuden tukemista päiväkodeissa voisi kehittää?

5 TOTEUTUS

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin loppuvuodesta 2020. Joulukuussa löytyi aihe joka kiinnosti meitä molempia ja tuntui ajankohtaiselta sekä tärkeältä. Työelämäkumppani opinnäytetyölle löytyi lopulta Jyväskylän kaupungilta. Kun tutkimussuunnitelma hyväksyttiin, haimme tutkimuslupaa (Liite 1) Jyväskylän kaupungin kasvun ja oppimisen kehittämisyksiköstä, jonka liitteeksi lähetettiin tutkimussuunnitelma. Opinnäytetyösopimus tehtiin Jyväskylän kaupungin,

Kaakkois-suomen ammattikorkeakoulun ja tutkimuksen tekijöiden välillä. Kyseinen sopimus toimii dokumenttina opinnäytetyöstä oppilaitokseen suuntaan. Tämän jälkeen linkki tutkimuskyselyyn lähetettiin päiväkoteihin, joka sisälsi saatekirjeen (Liite 2).

5.1 Monimenetelmällinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutettiin monimenetelmällisesti. Tutkimus toteutettiin määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Siitä voi kuitenkin havaita myös kvalitatiivisia menetelmiä. On todettu, että niin kvantitatiivisessä kuin kvalitatiivisessäkin tutkimuksessa tutkija voi olla hyvinkin kaukana tutkittavista (Hirsjärvi ym. 2007, 189).

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa määrällisyyden hyödyntämistä ja määrien jakautumia, eroja ja muutoksia. Niiden avulla tulkitaan ja kuvataan tutkittavaa ilmiötä, sekä siinä havaittuja vaikutussuhteita ja yhteyksiä. Määrät ja niiden muutokset tiivistetään aina tunnusluvuiksi ja analysoidaan usein tilastollisesti, matemaattisiin malleihin mallintamalla tai vertaamalla. Tutkimuksen käytännöt tiivistetään useimmiten sanomalla, että on kyse mittauksen periaatteesta. Tutkittava ilmiö pyritään siis hajottamaan mitattaviksi osioiksi, esimerkkinä kyselylomakkeen kysymykset. (Ronkainen ym. 2011, 83-84.)

Kvantitatiivisesta tutkimuksesta voidaan löytää useita keskeisiä piirteitä. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi: johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, hypoteesien esittäminen, aiemmat teoriat ja käsitteiden määrittely. Myös koejärjestelyjen/aineiston keruu suunnitelmat, koe/tutkittavien henkilöiden valinta (perusjoukko, otos), muuttujien muodostaminen (taulukot), sekä päätelmien teko tilastolliseen analysointiin perustuen kuuluvat määrällisen tutkimuksen erityispiirteisiin. (Hirsjärvi ym. 2007, 136.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksen tarkoitus on taas tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Pyrkimyksenä aina pikemminkin löytää tai paljastaa tosia-

sioita sen sijaan, että todennettaisiin jo voimassaolevia väittämiä. Lähtökoh-
tana laadullisessa tutkimuksessa on aina todellisen elämän kuvaaminen sekä
ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. (Hirsijärvi ym. 2007, 157.)

On todettu, että kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus voivat hyvin
täydentää toisiaan ja ne ovat käytettävissä rinnakkain. Sanotaan, että kvanti-
tatiivinen tutkii numeroita ja kvalitatiivinen merkityksiä. Suuntauksia ei ole kui-
tenkaan missään nimessä tarkoitus asettaa toistensa vastakohdiksi. En-
nemminkin numerot ja merkitykset ovat toisistaan vastavuoroisesti riippuvaisia
(Hirsijärvi ym. 2007, 132-133.)

Tässä opinnäytetyössä nämä kaksi menetelmää täydentävät hyvin toisiaan.
Kvantitatiivisten kysymysten kautta saatiin hyvin tarkkaa tietoa asioista, joihin
tarkempaa tietoa haluttiin. Näitä kysymyksiä haluttiin analysoida nimenomaan
tilastollisin keinoin. Kvantitatiivista tilastollisesti analysoitavaa tietoa haluttiin
muun muassa taustatietojen kautta, varhaiskasvatuksen opettajien
kokemuksiin koskien esimerkiksi yhteistyövanhemmuuden tukemisen
tärkeyttä sekä sen tarvetta. Kvalitatiivisten kysymysten kautta (avoimet &
tarkentavat avoimet) haluttiin taas saada vastauksista mahdollisimman ko-
konaisvaltaista tietoa kysyttäviin asioihin ja teemoihin liittyen. Näin ollen tutki-
mussuuntauksiset täydentävät hyvin toisiaan ja ovat käytettävissä rinnakkain.

5.2 Aineistonkeruu

Tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä Webropol – kyselyä
(liite3). Kysely on Jyväskylän yliopiston (2020) mukaan menetelmä, jossa tie-
tyin kriteerein valituilta ihmisjoukolta kysytään vastauksia samoihin ky-
symyksiin. Kysely voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Erilaisten toteuttamis-
tapojen, kysymysten sisältöjen sekä vastaajajoukon valintaan vaikuttaa aina
se, mitä tutkimuksessa halutaan saada selville.

Kysely sopi tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi, koska tutkittavana on
koko pohjoisen Jyväskylän alueen päiväkodit ja niiden varhaiskasvatuksen
opettajat. Viikka (2015, 94) toteaa, että kyselyn kautta aineiston kerääminen
soveltuu erinomaisesti suurelle ja hajallaan olevalle joukolle ihmisiä.

Hirsjärvi ym. (2007, 190) kirjoittavat, että tutkimuskysymykset on hyvä pitää mielessä koko kyselylomakkeen tekoajan, koska on hyvin tärkeää, että kysymysten kautta selvitetään vastauksia juuri olemassa oleviin tutkimuskysymyksiin. Tutkimus haluttiin tätä kautta pitää mahdollisimman johdonmukaisena sekä sopivan pituisena.

Opinnäytetyön kyselytutkimuksessa oli 24 kysymystä. Näistä 18 oli määrällisiä ja loput laadullisia kysymyksiä. Kyselystä haluttiin tehdä sellainen, että varhaiskasvatuksen opettajien olisi helppo ja sujuva vastata siihen työpäivänsä aikana. Olemassa olevat tutkimuskysymykset pidettiin koko ajan niin sanottuna punaisena lankana kysymyksiä laadittaessa. Kyselyssä oli sekä strukturoituja, että avoimia kysymyksiä. Osaan strukturoiduista kysymyksistä vastaajat saivat tarkentaa avoimen kysymyksen kautta edellistä vastaustaan.

Kysely testattiin kahdella henkilöllä, jotka vastasivat siihen sekä antoivat palautetta. Kyselyn raakaversioon saatiin myös vertaispalautetta pienryhmäohjauksen kautta. Kyselyyn tehtiin näiden palautteiden perusteella pieniä muutoksia. Tämän jälkeen kyselyn linkki lähetettiin sähköpostitse alueen esimiehille, jotka lähettivät sen eteenpäin alueen päiväkotien varhaiskasvatuksen opettajille. Tutkimuskyselyyn osallistui 15 päiväkotia pohjoisen Jyväskylän alueelta.

Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa, jonka aikana vastaamisesta muistutettiin varhaiskasvatuksen opettajia yhden kerran. Sitä, kuinka monelle vastaajalle kysely on mennyt, ei voida varmasti tietää. Tämä sen vuoksi, että kyselyn linkki opettajille on mennyt päiväkotien esimiesten kautta. Vastauksia tutkimuskyselyyn saatiin 19 kappaletta. Vallitsevan korona pandemia tilanteen vuoksi poissuljettiin vaihtoehto paikanpäällä tehtävistä haastatteluista. Jos sähköiseen kyselyyn ei olisi tullut vastauksia, olisi tutkimuskysely toteutettu haastattelumuodossa etäyhteyden kautta.

5.3 Aineistonalyysi

Aineiston analyysissä käytettiin sekä kvantitatiivista, että kvalitatiivista analysointimenetelmää. Ensimmäiseksi analysoitiin kvantitatiivinen aineisto.

Tämän jälkeen analysoitiin kvalitatiivisen aineiston sisältö.

Jyväskylän yliopiston (2020) mukaan tietynlaisten ongelmien ratkaisemiseen valitaan tietynlaiset analyysimenetelmät, valintaan vaikuttaa se, että millaiseen ongelmanasetteluun tutkimuksella halutaan vastauksia. Tyypillisintä on aloittaa määrällinen analyysi tilastollisesti kuvaavalla analyysillä. Analyysimenetelmien valintaan vaikuttaa vahvasti se, millaiseen ongelmaan tutkimuksella halutaan saada vastauksia. Tutkijoiden tulee valita tapa, joka vastaa parhaiten heidän tutkimusongelmaansa.

Opinnäytetyössämme käytettiin tilastollisesti kuvaavaa analyysiä määrällisen tutkimusaineiston osalta. Jyväskylän yliopiston (2020) mukaan tilastollista analyysiä käytettäessä voidaan aineistosta nostaa esille ilmiöitä ja niiden määriä, jakautumista ja jäsentymistä sekä yleisyyttä. Aineistoa voidaan kuvata tilastollisesti ja havainnoillistaa graafisesti. Kajaanin ammattikorkeakoulun (2020) mukaan teksti ja kuvio sekä taulukko täydentävät toisiaan. Näin pystyimme tekstillä tulkitsemaan kuviosta olennaisimman asian ilman, että kaikkia kuvion lukuja tarvitsee luetella.

Aineistoa voidaan analysoida monilla eri tavoilla Hirsjärvi ym. (2007, 219) jäsentävät analyysitavat karkeasti kahteen tapaan; selittämiseen tai ymmärtämiseen pyrkivällä tavalla. Näiden erona on, että tilastollista analyysia käytetään usein juurikin selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa ja laadullisesta analyysia ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa.

Tämän opinnäytetyön kysely sisälsi kahdeksantoista tilastollisesti analysoitavaa kysymystä. Tutkimustuloksissa tarkasteltiin yksittäisen kysymyksen jakautumista eri vaihtoehtojen välille. Nämä jakaumat voidaan esittää kahdella eri tavalla. Prosenttijakauma ilmoittaa vaihtoehtojen suhteellisen osuuden ja n - jakauma taas vaihtoehtojen saamat kappalemäärät (Kananen 2010, 104.) Tämän opinnäytetyön vastaukset esitetään prosenttijakaumina. N-jakaumat ovat myös näkyvillä tulosten selkeyttämiseksi.

Avoimet ja tarkentavat kysymykset käsiteltiin laadulliseen analyysiin liittyvän teemoittelun kautta. Hirsjärven ym. (2007, 219) mukaan laadullisen

tutkimuksen analysointi voidaan kokea vaikeaksi, koska vaihtoehtoja on paljon ja siihen ole olemassa tiukkoja sääntöjä. Teemoittelu valittiin kuitenkin, koska haluttiin pitäytyä ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa. Tämän katsottiin toteutuvan parhaiten juuri teemoittelun kautta. Teemoittelu tarkoittaa Hiltusen (s.a.) mukaan käytännössä aineiston järjestämistä ja pilkkomista eri aihepiirien mukaan. Sen tarkoituksena on myös nostaa esiin tutkimusongelmaa valoittavia teemoja erottelemalla ongelman kannalta olennaiset aiheet.

Spoken (2021) mukaan sisällönanalyysin voi tehdä kolmesta eri lähtökohdasta; aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti. Aineistolähtöisessä analyysissä aineistosta nostetaan keskeisimmät asiat riippumatta siitä mitä ne ovat tai kuinka ne suhteutuvat aiempiin tutkimuksiin. Tutkijalta tämä vaatii avoimuutta aineistolle sekä avoimuutta analysoida aineisto omista lähtökohdista käsin. Analysointi toteutettiin tässä tutkimuksessa aineistolähtöisesti. Aineistosta esille nousseet yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyvät teemat olivat: lasten tukeminen, vanhempien tukeminen, tukemisen haasteet sekä koulutus ja kehittäminen.

5.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekeminen kietoutuu aina hyvän tieteellisen käytännön ympärille. Tutkimuseettikka kulkee mukana aina koko tutkimusprosessin ajan. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että tutkijat noudattavat eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkintamenetelmiä. Tiedonhankinnan osalta tämä tarkoittaa, että se on perustettu oman alan tieteellisen kirjallisuuden tuntemukseen sekä muihin asianmukaisiin tiedonlähteisiin (Vilkkä 2015, 41-42.)

Tässä opinnäytetyössä on huomioitu hyvän tutkimuskäytännön periaatteet ja alan ammattieettiset ohjeet sekä soveltuva lainsäädäntö. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) mukaan tutkijan tulisi aina ennen varsinaista tiedonkeruuta tehdä eettinen ennakoarviointi ja pohtia tutkimuksen moraalisia ja eettisiä ratkaisuja. Tutkijan vastuulla on myös informaation anto tutkittaville

tutkimuksen sisällöstä sekä tietojenkäsittelystä ennen tutkimukseen osallistumista.

Tässä opinnäytetyön teoriaosuudessa käytetyt tietolähteet ovat luotettavia. Myös oikeaoppiset lähdeviitaukset on huomioitu. Kyselytutkimuksen saatekirjeessä on vastaajille kerrottu tutkimuksen sisällöstä sekä määritelly yhteistyövanhemmuuden käsite. Tällä on varmistuttu siitä, että kaikki ymmärtävät tutkimuksen aiheen sekä kysymykset. Tutkimusluvasta käy ilmi tietojenkäsittely asiat tutkimukseen liittyen. Tutkimuksesta saatu aineisto on käsitelty luottamuksellisesti ja huolellisesti. Vastaajien anonymisuus on säilynyt koko prosessin ajan, koska vastaajan tiedot eivät ole millään tavalla tunnistettavissa. Tutkimuksesta saatu tieto on käsitelty tavalla, jossa saatu sisältö ei vääristy.

Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu liittyy Turun yliopiston (s.a.) mukaan siihen, miten käyttökelpoista, yleisluontoista sekä pätevää tietoa on tutkimuksen kautta saatu. Sitä voidaan käsitellä joko mittarikohtaisena tai koko tutkimusta koskevana. Kokonaisuusluotettavuus tutkimuksessa voidaan todeta silloin hyväksi, kun tutkittu otos edustaa perusjoukkoa ja sen mittaamisessa ei esiinny juurikaan satunnaisuutta (Vilka 2015, 194). Näin ollen vältytään siltä, että tulokset perustuisivat pelkkään sattumaan. Tässä tutkimuksessa oli tarkkaan rajattu perusjoukko eli pohjoisen Jyväskylän alueen varhaiskasvatuksen opettajat sekä mittarit antoivat täsmällisiä tuloksia tutkimuskysymyksiin nähden.

Laadullisesta näkökulmasta tutkimus on luotettava, kun tulkittu materiaali sekä tutkimuksen kohde ovat yhteensopivia. Teorianmuodostukseen eivät myöskään saa vaikuttaa satunnaiset tai epäolennaiset tekijät. Koko tutkimusprosessin luotettavuus sisältää tutkijan tekemät tulkinnat sekä käsitteellistämisen niin, että ne vastaavat tutkittavien käsityksiä. Loppujen lopuksi tutkimuksen luotettavuuden määrittää aina tutkija itse sekä tutkijan rehellisyys tutkimusta tehdessä. Näin ollen tutkija tekee arviointia koko tutkimusprosessin ajan. Arviointia tehdään jatkuvasti suhteessa tutkimuksen teoriaan, aineiston ryhmittelyyn, analyysitapaan, luokitteluun, tulkintaan, itse tutkimiseen, tuloksiin

sekä johtopäätöksiin (Vilkkä 2015, 196-197.) Tässä opinnäytetyössä luotettavuus myös laadullisesta näkökulmasta toteutuu esimerkiksi sen myötä, että tutkimusta on koko prosessin ajan tehnyt kaksi henkilöä. Näin ollen on mahdollistunut kahden eri ihmisen näkökulmien, ajatuksien sekä tulkintojen vertailu keskenään.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Vastaajien taustatietoja kartoitettiin kyselyn alussa. Ensimmäisenä kysymyksenä kysyttiin vastaajien koulutustaustaa. Vastaajista 32% (n=6) on ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita eli sosionomeja. 37% (n=7) on vanhan lastentarhanopettajan tutkinnon suorittaneita. Yliopistotutkinnon suorittaneita on 26% (n=5). Yksi vastanneista (5%, n=1) on suorittanut sosiaalikasvattajan tutkinnon.

Toinen taustatieto koski kyselyyn vastanneiden työvuosia varhaiskasvatuksen opettajina. Vastaajista yli 20 vuotta työskennelleitä on 32% (n=6). Vastanneista 42% (n=8) on työskennellyt varhaiskasvatuksen opettajana yli 10 vuotta. 5-10 vuotta työkokemusta on 10% (n=2) vastaajista. Alle viisi vuotta työkokemusta on 16% (n=2) vastaajista.

Kolmantena taustakysymyksenä kysyttiin lasten ikäjakaumaa siinä ryhmässä, missä vastaaja työskentelee. 21% (n=4) vastaajista työskentelee 0-2 vuotiaiden ryhmässä. Esikouluikäisten kanssa työskentelee myös 21% (n=4) vastaajista. Suurin osa vastanneista (58%, n=11) tekee työtä 3-5 vuotiaiden ryhmässä.

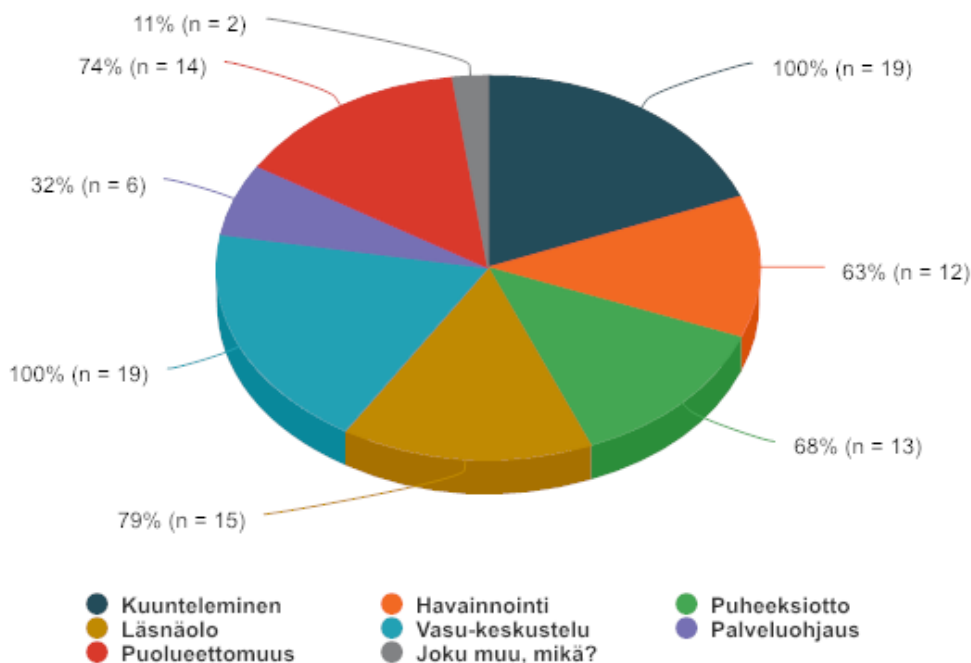
6.1 Yhteistyövanhemmuuden tukemisen merkitys

Neljäntenä kysymyksenä kysyttiin "Kuinka tärkeänä pidät yhteistyövanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa?". Tässä kysymyksessä vastaajat saivat valita asteikolla 1-5 ei tärkeän ja erittäin tärkeän väliltä. Vastaukset jakautuivat tärkeän ja erittäin tärkeän osalta melkein tasan. 47,4% (n=9) piti asiaa tärkeänä ja 52,6% (n=10) erittäin tärkeänä. Muihin vaihtoehtoihin ei tässä kysymyksessä tullut vastauksia.

Viidentenä kysymyksenä oli “Millaiseksi koet mahdollisuutesi tukea perheiden yhteistyövanhemmuutta työssäsi?”. Vastajat saivat valita asteikolla 1-5 huonon ja erinomaisen väliltä. Yksittäiset vastaukset tulivat kohtiin kaksi ja viisi. Hyväksi mahdollisuutensa kokivat 42,1% (n=8) vastaajista ja erittäin hyväksi 47,4% (n=9) vastaajista.

6.2 Vanhempien tukeminen

Kuvassa yksi näkyy kuinka vastaajat vastasivat kysymykseen 6, “mitä seuraavista keinoista käytät tukiessasi eroperheiden vanhempia?”. Kaikki vastaajat käyttävät kuuntelemista ja vasu-keskustelua vanhempien tukemiskeinonaan. Vähiten tukemiskeinona käytettiin palveluohjausta (32%, n=6) sekä vaihtoehtoa joku muu, mikä (11%, n=2). Tässä kategoriassa ilmenneet vastaukset menevät teemaan vanhempien tukeminen. Näissä vastauksissa nousi esille ohjaaminen perheneuvolaan/pikkulapsipsykologin asiakkaaksi sekä dialogisuus. Muuten jakauma oli melko tasainen jäljelle jääneiden keinojen välillä.

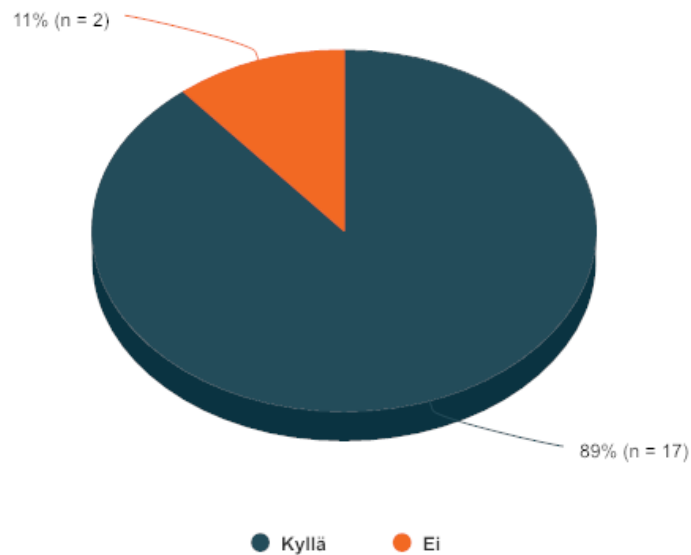

Kuva 1. “Mitä seuraavista keinoista käytät tukiessasi eroperheiden vanhempia?”

Seitsemänteen kysymykseen “onko eroperheiden vanhempien tukemiselle riittävästi aikaa työssäsi?” jakautuivat vastaukset lähes tasan. 47% (n=9) vastaajista oli sitä mieltä, että aikaa on riittävästi. Vastaavasti 53% (n=10) oli sitä mieltä, että aikaa ei ole tarpeeksi.

Kuvassa kaksi näkyy kuinka vastaajat vastasivat kysymykseen 8.

Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista 89% (n=17) koki, että vanhempien toimimaton yhteistyö heijastuu heidän työhönsä. Vain 11% (n=2) oli sitä mieltä, että edellä mainitulla asialla ei ole vaikutusta heidän työhönsä.

Kuva 2. “jos eroperheiden vanhempien yhteistyö ei toimi, heijastuuko se työhösi päiväkodin arjessa?”.

Tarkentavana kysymyksenä kysymykseen kahdeksan, oli kysymys numero yhdeksän. Kysymyksessä yhdeksän kysyttiin “Jos vastasit edelliseen kyllä, miten se heijastuu päivittäiseen työhösi?”. Tämän kysymyksen vastaukset menevät teemojen vanhempien sekä lasten tukemisen alle. Vastauksissa nousi esille asioita liittyen tiedonkulun puutteeseen, vanhempien eriäviin näkemyksiin, vanhempien keskinäiseen yhteistyöhön sekä lapsen oireiluun.

Eräs vastaajista kommentoi asiaa seuraavasti:

“Vanhempien huonot välit heijastuvat myös lapsen käytökseen. Joskus vanhemmat saattavat pelata tietynlaista valtapeliä myös varhaiskasvatuksen kustannuksella esim. pimittää päiväkodista annettuja tietoja toiselta vanhemmalta, tai jättää tuomatta lapselle vaikkapa harrastusvälineitä (esim. sukset, luistimet) vedoten siihen että toisen vanhemman tulisi huolehtia näistä”.

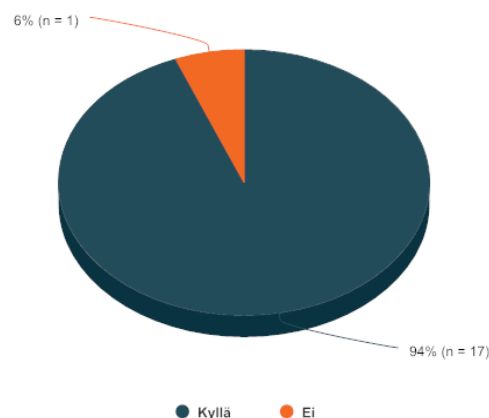
Toinen vastaaja otti asiaan kantaa seuraavasti:

“Tieto vanhempien välillä ei kulje. Vaikein tilanne on ollut sellainen, että vanhemmilla ei ole puheyhteyttä ja työntekijää käytetään välikappaleena. Lapsen kannalta tämä on myös todella kurjaa”.

Kysymys numero 10 oli “Kuinka koet onnistuneesi yhteistyövanhemmuuden tukemisessa eroperheiden vanhempien kanssa?”. Vastaajat saivat tässä kysymyksessä valita asteikolta 1-5 huonon ja erittäin hyvän väliltä. Vastaukset jakautuivat niin, että 44% (n=8) vastaajista kokivat onnistuneensa kohtalaisesti ja 56% (n=10) hyvin tehtävässään.

6.3 Lasten tukeminen

Kuvassa kolme näkyy Kuinka vastaajat vastasivat kysymykseen 11. Lähestulkoon kaikki vastaajista (97%, 17) oli sitä mieltä, että erotilanteet näkyvät heidän työssään päiväkodin arjessa. Vain yksi vastaajista (6%, n=1) oli sitä mieltä, että asia ei näy päivittäisessä työssä.

Kuva 3. “Näkyvätkö vanhempien erotilanteet lasten päiväkotiarjessa?”.

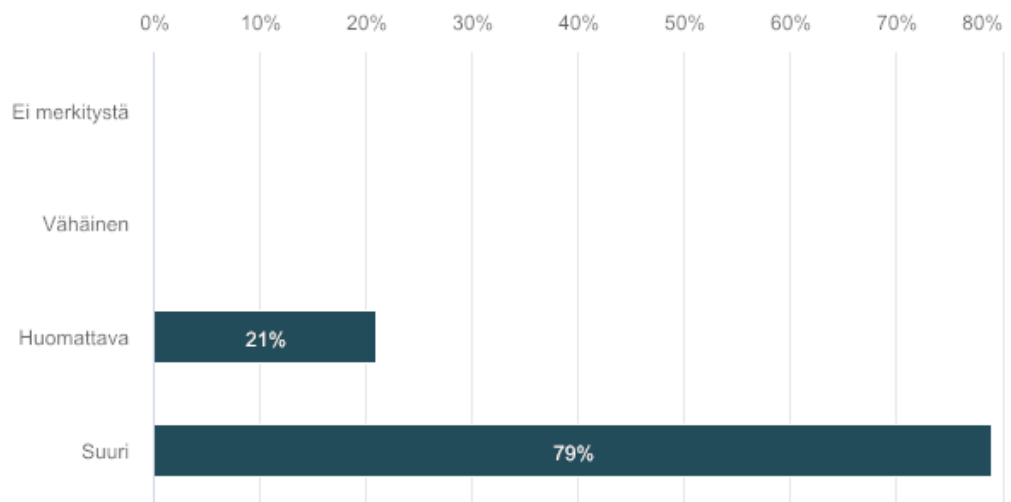
Tarkentavana kysymyksenä kysymykseen yksitoista, oli kysymys numero kaksitoista. Kysymyksessä kysyttiin “Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, miten ne näkyvät?”. Tämän kysymyksen vastaukset menevät teeman lasten tukeminen alle. Vastauksissa nousi esille asioita liittyen käytös- ja tunne-elämän ongelmiin, lapsen ikävään, taantumiseen sekä huomionhakuisuuteen. Vastajat kommentoivat asiasta seuraavaa:

“Tilanteen ollessa tuore, lapset oireilevat: ikävä, turvattomuus, levottomuus, kiusaaminen, itkuherkkyys, vetäytyminen jne. tulevat näkyviin. Myös huoli siitä, haetaanko hoidosta? kuka hakee?”

“Akuutissa vaiheessa lapsi on usein itkuinen ja voi olla taantumista taidoissa esim. pissat tulee housuun, vaikka olisi oppinut kuivaksi, ruoka ei maistu ym.”

“Lapsi on surullinen, ei välttämättä halua osallistua, sylihakuinen...”

Kuvassa neljä (kysymys 13) näkyy kuinka suuri merkitys toimivalla yhteistyövanhemmuudella on varhaiskasvatuksen opettajien mielestä lapsen hyvinvoinnille. Kuten kuvasta voi huomata merkityksen katsotaan olevan joko huomattava (21%) tai suuri (79%).

Kuva 4. “Millainen merkitys toimivalla yhteistyövanhemmuudella on mielestäsi lapsen hyvinvoinnille?”.

Kysymyksessä 14 kysyttiin “Jos vanhempien yhteistyö ei toimi, näkyykö se lapsen päiväkotiarjessa?”. Tässä tapauksessa vastaajat olivat yksimielisiä. Kaikki olivat sitä mieltä, että toimimaton yhteistyö vanhempien välillä näkyy lapsen päiväkotiarjessa.

Tarkentavana kysymyksenä kysymykseen neljätoista, oli kysymys numero viisitoista. Tässä kysymyksessä kysyttiin “Jos vastasit aiempaan kysymykseen kyllä, niin miten se ilmenee?”. Tämän kysymyksen vastaukset menevät teemojen vanhempien ja lasten tukeminen alle. Vastauksissa nousi esille asioita liittyen tiedonkulkuun, tarvittavien varusteiden puuttumiseen, lapsen oireiluun, rajojen kokeiluun sekä epäselviin pelisääntöihin vanhempien kesken. Eräs vastaajista kommentoi asiaa seuraavasti:

“Tiedonkulku ontuu. Lapsi on epävarma ja huolissaan toisesta tai molemmista vanhemmista. Pelko vanhemman menettämisestä, mustasukkaisuus esim. vanhemman uudelle puolisolle”.

Toinen oli sitä mieltä, että:

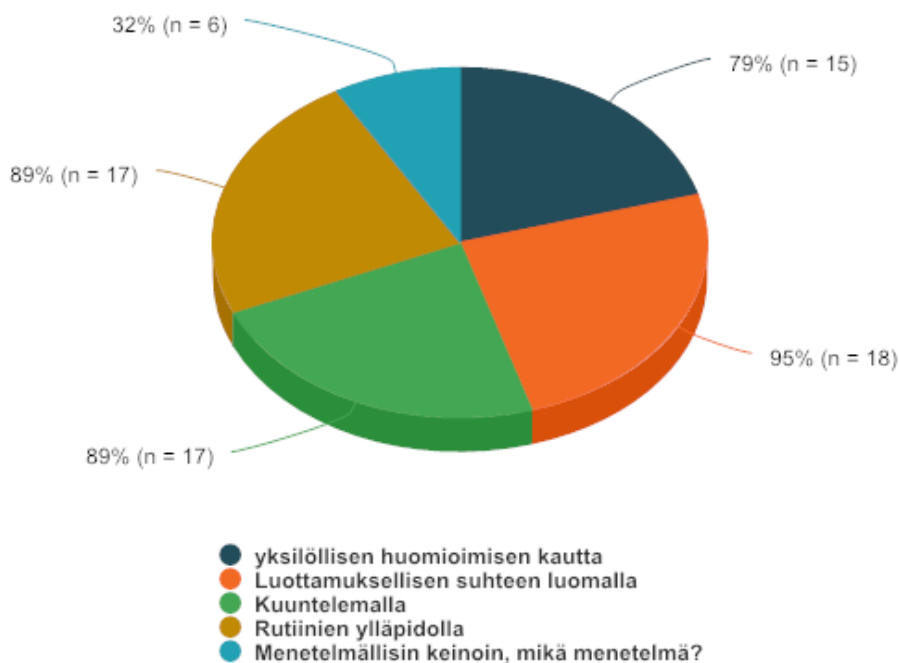
“Lapselta saattaa puuttua ulkovaatteita (ovat toisella vanhemmalla), viestit kodin ja päiväkodin välillä eivät kulje. Lapselta puuttuu hoitoaikoja, saapuu päiväkotiin miten sattuu eikä pääse osallistumaan suunniteltuun toimintaan”.

Eräs taas kommentoi, että:

“Esim. levottomuutta, tarvetta jutella toisen kodin asioista aikuiselle päiväkodissa, ehkä kotona kokee että toisen kodin jutuista juttelu vaikuttaa vanhempaan/ilmapiiiriin”.

Kuvassa viisi (kysymys 16) näkyy kuinka vastaukset jakautuvat kysyttäessä keinoista lasten tukemiseen liittyen. Vähiten vastauksia tuli menetelmällisillä keinoilla tukemiseen (32%, n=6). Muiden tukikeinojen osalta vastaukset jakautuivat melko tasaisesti kaikkien annettujen vaihtoehtojen kesken. Eniten vastauksia tuli kuitenkin kohtaan luottamuksellisen suhteen luomalla (95%,

n=18). Vaihtoehtoihin kuuntelemalla ja rutiinien ylläpidolla tuli saman verran (89%, n=17) vastauksia. Vaihtoehto yksilöllinen huomioiminen sai taas 79% (n=15) vastauksista.

Kuva 5. "Millä keinoilla tuet eroperheen lapsia työssäsi?".

Menetelmällisiä keinoja mainittiin seuraavia: tunne/vuorovaikutusleikkikerhot, keskustelu lapsen kanssa, kirjat sekä tunnetaitojen harjoittelu tunnetaitomateriaaleja käyttäen.

Kysymyksessä 17 "Kuinka koet onnistuneesi eroperheiden lasten tukemisessa työssäsi?" vastaajat saivat jälleen valita vaihtoehtojen 1-5 huonon ja erinomaisen väliltä. Vastaajista iso osa (74%, n=14) oli sitä mieltä, että he olivat onnistuneet tukemaan perheiden lapsia erittäin hyvin. 26% (n=5) vastaajista taas koki onnistuneensa hyvin. Kukaan vastaajista ei tässä tapauksessa kokenut onnistuneensa huonosti eikä myöskään erinomaisesti.

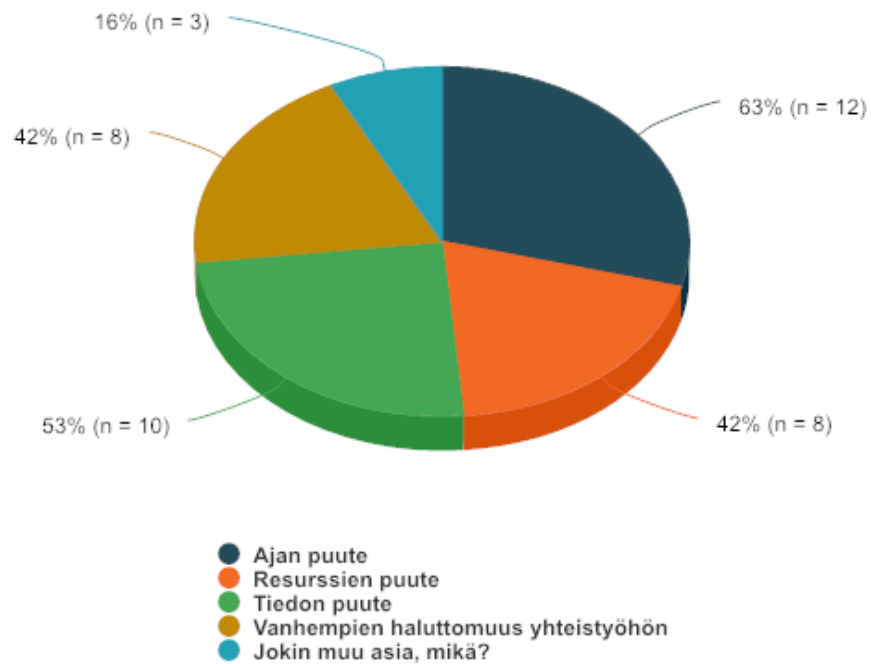
6.4 Tukemisen haasteet

Kuvassa kuusi (kysymys 18) näkyy, miten vastaukset jakautuvat kun kysyttiin mitkä asiat varhaiskasvatuksen opettajat kokevat haasteelliseksi yhteistyövanhemmuuden tukemisessa. Tässä vastaukset jakoutuivat melko

tasaisesti eri vaihtoehtojen kesken. Eniten vastauksia keräsi vaihtoehto ajan puute (63%, n=12). Seuraavana vastauksissa nousi esille vaihtoehto tiedon puute (53%, n=10). Tasan saman verran vastauksia keräsivät vaihtoehdot resurssien puute sekä vanhempien haluttomuus yhteistyöhön (42%, n=8). Jokin muu, mikä kohtaan tuli vähiten (16%, n=3) vastauksia. Tässä kohdassa nousi esille vastauksia liittyen tukemisen haasteiden teemaan. Vastaajat kommentoivat seuraavasti:

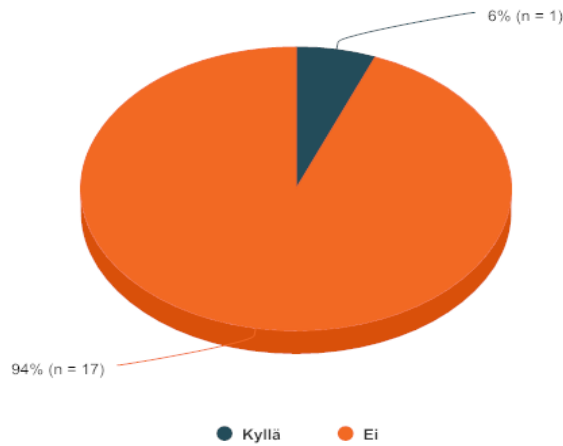
“Liian paljon tehtäviä opettajalla, työaika ei riitä enää vanhempien todelliseen kohtaamiseen”

“Pysyä tasapuolisen molempia vanhempia kohtaan”

Kuva 6. “Mitkä seuraavista asioista koet haasteelliseksi tukiessasi yhteistyövanhemmuutta työssäsi?”.

Kuvassa seitsemän (kysymys 19) näkyy onko opettajille tullut vastaan tilanteita heidän työssään, joissa yhteistyövanhemmuuden tukeminen ei ole ollut eettisesti perusteltua. Kaikki vastaajat yhtä lukuunottamatta olivat sitä mieltä, että tällaisia tilanteita ei ole tullut vastaan.

Kuva 7. "Onko työssäsi tullut eteen tilanteita, joissa yhteistyövanhemmuuden tukeminen ei ole ollut eettisesti perusteltua?".

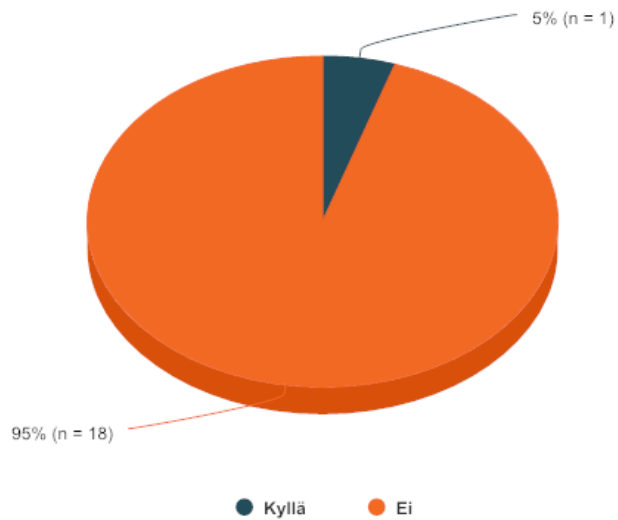
Kysymyksessä 20 selvitettiin jatkoa edellisen kysymyksen kyllä vastauksille kysymällä millaisia nämä tilanteet ovat olleet. Nämä vastaukset menevät teeman tukemisen haasteet alle. Vastaajilta tuli seuraavia kommentteja:

"Toinen vanhempi on pyytänyt mielipidettä siitä, kumpi on lapselle parempi vanhempi"

"Toisen vanhemman mielenterveysongelmat ja uupumus. Näissä tilanteissa mennään vanhemman terveys edellä eli pitää huomioida kenellä on päävastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä. Mutta on myös muistettava että toinen vanhempi ei jää huomiotta"

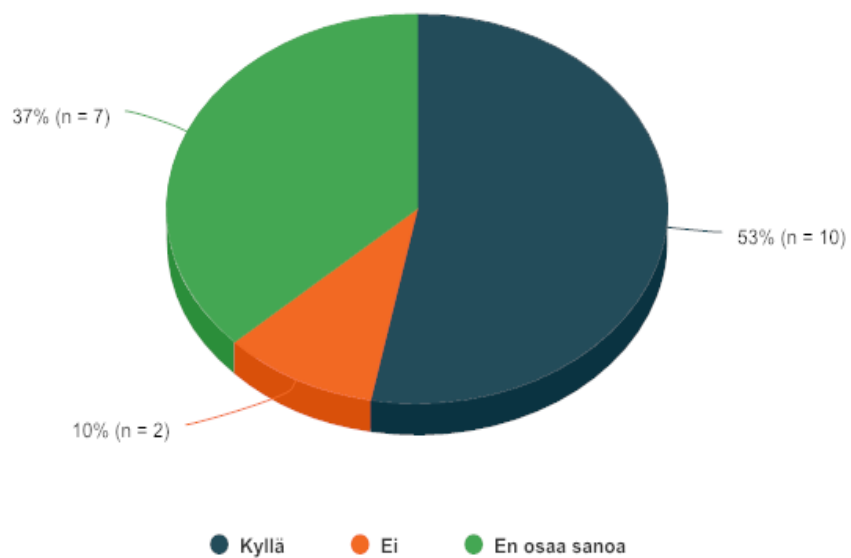
6.5 Koulutus ja kehittäminen

Kuvassa kahdeksan (kysymys 23) näkyy vastausjakauma siitä, onko vastaajille tarjottu/annettu yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyvää koulutusta työnantajan toimesta. Lähestulkoon kaikki vastaajat (98%, n=18) vastasivat tähän kysymykseen ei. Vain yksi vastaaja (5%, n=1) vastasi kyllä.

Kuva 8. "Oletko saanut/onko sinulle tarjottu yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyvää koulutusta työnantajasi toimesta?".

Kuva yhdeksän (kysymys 24) kertoo ovatko vastaajat halukkaita kouluttautumaan yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyen. Yli puolet vastaajista (53%, n=10) haluaisivat lisäkoulutusta. 37% vastaajista (n=7) ei osannut sanoa haluaako kouluttautua Asian tiimoilta. Loput vastaajista (10%, n=2) oli sitä mieltä, että ei halua koulutusta asiaan liittyen.

Kuva 9. "Olisitko halukas kouluttautumaan kyseisen Asian tiimoilta?".

Kysymys 21 oli avoin kysymys, jossa kysyttiin "Millaista lisätietoa/koulutusta toivoisit saavasi yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyen?". Nämä vastaukset liittyvät teemaan koulutus ja kehittäminen. Vastauksista nousi esille seuraavia asioita: syventävän lisäkoulutuksen ja tiedon tarve, ohjaus puheeksiottomallien käyttöön sekä vanhempien kohtaamiseen. Vastaajat kommentoivat muun muassa seuraavaa:

"Tieteellistä tietoa erosta selviytymiseen lapsen näkökulmasta ja mitä asioita meidän pitäisi korostaa ja mihin keskittyä varhaiskasvatuksessa"

"Lisäkoulutusta liittyen lastensuojelullisiin käytännön asioihin, ja ylipäänsä teeman/käsitteen/aiheen nostamista esille, koulutus tai luento siihen liittyen"

"Vanhempien kohtaaminen"

"Miten ottaa puheeksi asioita jos vanhemmat ovat hyvin yhteistyöhaluttomia tai hyökkääviä toisiaan kohtaan"

Kysymys 22 oli myös avoin kysymys. Siinä kysyttiin "Kuinka yhteistyövanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa tulisi mielestäsi kehittää?". Teemana tässäkin koulutus ja kehittäminen. Kysymyksen vastauksista nousi esille seuraavia asioita: yhteistyö, koulutus sekä resurssit. Vastauksissa mainittiin myös lapsen hoidon hyvän alun tärkeys sekä puheeksiottamisen malli. Asian tiimoilta vastauksissa todettiin seuraavanlaisia asioita:

"Tiiviimpää yhteistyötä neuvolan ja perheneuvolan kanssa"

"Ehkäpä joku asiantuntija voisi antaa lisätietoa siitä miten perheitä voisi tukea päivähoidon puolelta. Toisaalta joskus voisi olla hyödyllistä päästä yhteisiin palaverihin perheen kanssa"

"Hyvään alkuun panostamista lapsen hoidon alkaessa. Hyvä startti, luottamuksen ja avoimuuden vahvistaminen heti alussa, niin haastavissa tilanteissa on jo hyvä pohja"

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tavoitteena tutkimuksessa oli tuottaa pohjoisen Jyväskylän alueen päiväko-deille tärkeää ja ajankohtaista tietoa yhteistyövanhemmuuden tukemisen ti-lasta alueella. Tarkoituksena oli tutkimuksen kautta selvittää, mikä on var-haiskasvatuksen opettajan rooli yhteistyövanhemmuuden tukijana perheiden erotilanteissa sekä millaisin keinoin he tukevat perheiden vanhempia ja lapsia. Tutkimuksessa haluttiin selvittää myös, millaisia haasteita yhteistyövanhem-muuden tukemisessa ilmenee ja kuinka sitä voisi kehittää.

Varhaiskasvatuksen opettajat pitivät yhteistyövanhemmuuden tukemista var-haiskasvatuksessa tärkeänä/erittäin tärkeänä. Aikaisemmat tutkimuksetkin osoittavat, että iso osa suomalaisista lapsista kokee vanhempiensa eron. On myös todettu, että perheen ulkopuoliset instituutiot mukaanluettuna päiväkodit, ovat nykyisin vakiintunut osa ihmisen kasvatus- ja kehitysprosessia (Valjakka 2002, 39.) Tutkimuksen kautta selvisi, että kaikki opettajat käyttävät kuuntelemista sekä vasu-keskustelua vanhempien tukemiskeinona työssään. Lähes kaikki opettajista käyttivät myös läsnäoloa sekä puolueettomuutta tukikeinoinaan. Lähes kaikki olivat myös sitä mieltä, että vanhempien toimima-ton yhteistyö heijastuu suoraan heidän työhönsä opettajina. Var-haiskasvatussuunnitelman perusteissakin (2018, 34) todetaan toimivan hu-oltajien kanssa tehtävän toimivan yhteistyön tärkeys varhaiskasvatuksessa.

Kaikki vastaajat olivat myös sitä mieltä, että eroperheiden vanhempien toimi-maton yhteistyö näkyy heidän lapsiensa päiväkotiarjessa. Tutkimuksessa selvisi, että suurin osa vastaajista käyttää lasten tukemisen keinoina kuuntelua, yksilöllistä huomioimista, luottamuksellisen suhteen luomista sekä rutiinien ylläpitoa. Tutkimuksen tulosten perusteella menetelmällisten keinojen käyttö näyttää olevan hyvin vähäistä. Mainintoja saaneita käytettyjä menetelmiä olivat muun muassa kirjat ja tunnekasvatusmateriaalit. Kaikki opettajat olivat myös sitä mieltä, että vanhempien toimivalla yhteistyöllä on joko huomattava tai suuri merkitys lapsen hyvinvoinnille.

Aikaisempien tutkimusten perusteella voidaan nostaa esiin kolme eri tekijää, jotka auttavat lasta selviämään vanhempiensa erotilanteesta. Ensisijaiseksi asiaksi tutkimukset osoittavat vanhempien yhteistyössä toteutetun vanhemmuuden, jonka kautta lapsi voi välttää esimerkiksi pelon tunteen toisen vanhemman menettämisestä. Myös riittävä tiedonsaanti ja sen käsitteleminen ovat lapselle hyödyksi. Erityisen hyödyllistä lapselle on avoin tunteiden käsitteleminen ja niiden näyttämisen salliminen. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on myös tärkeää säilyttää myönteinen kuva molemmista vanhemmistaan. (Ritari-Alho ym. 2019, 66.)

Useat opettajat olivat sitä mieltä, että yhteistyövanhemmuuden tukemisen tiellä on erilaisia haasteita. Aina on kuitenkin lapsen edun mukaista edistää vanhempien välistä sujuvaa yhteistyötä (Lehtimäki 2016.) Haasteiksi aktiivisen yhteistyövanhemmuuden tukemisen edessä opettajat nimesivät resurssien ja ajan puutteen, tiedon puutteen sekä vanhempien haluttomuuden yhteistyöhön. Ajankäytön osalta tulokset olivat hyvin tasaiset. Käytännössä hieman alle puolet olivat sitä mieltä, että aikaa on riittävästi ja hieman yli puolet taas ajattelivat aikaa tukemiselle olevan liian vähän. Yksittäisinä mainintoina oli myös yhteydenpidon rakentamisen molempien vanhempien välille sekä myös tasapuolisuuden säilyttämisen vanhempien välillä. Eettisiä haasteita yhteistyövanhemmuuden tukemiselle kyselyyn vastanneet eivät olleet juurikaan kokeneet.

Suurin osa opettajista koki onnistuneensa sekä vanhempien, että lasten tukemisessa hyvin. Yli puolet heistä olisi kuitenkin halukkaita lisäkouluttautumaan asian tiimoilta. Myös iso osa vastaajista ei osannut ottaa kantaa lisäkouluttamisen suhteen. Melkein kaikki vastanneet ilmoittivat ettei työnantaja ole tarjonnut heille yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyvää koulutusta. Lisätietoa vastanneet halusivat esimerkiksi vanhempien kohtaamiseen ja lastensuojellulisiin asioihin liittyen. Varhaiskasvatuslain 3§ mukaan sen tavoitteena on tukea lapsien iän sekä kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua sekä terveyttä, kehitystä ja hyvinvointia (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.) Tutkimuksen myötä esille noussut opettajien koulutushalukkuus kertoo opettajien motivaatiosta lisätä osaamistaan, jotta lasten ja perheiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen mahdollistuisi kaikissa tilanteissa.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön prosessi kokonaisuutena sujui hyvin ja suunnitellun aikataulun mukaisesti. Vaikka aikataulu oli äärimmäisen tiukka, se saatiin vietyä läpi ilman isoja muutoksia. Ainoastaan aineiston analyysia ja työn viimeistelyä varten täytyi arjesta järjestää erillinen aika, jotta pystyttiin kokoontumaan samaan paikkaan toteuttamaan analysointi sekä työn viimeistely yhdessä.

Ennako-odotuksena oli, että kyselyyn saataisiin reilusti vastauksia, koska otanta-alueella vielä laajennettiin suunnitelmavaiheessa. Näin ei kuitenkaan valitettavasti käynyt. Vastausten määrä oli kaikesta huolimatta riittävä, jotta kysely voitiin analysoida. Kysely oli avattu 82 kertaa, mutta siihen oli vastattu vain 19 kertaa. Kaikki kyselyn aloittaneet olivat kuitenkin tehneet sen loppuun saakka. Näkyvyys kyselyllä on siis ollut todella hyvä. Jostain syystä kuitenkin vastauksia on siihen nähden tullut kuitenkin niukasti. Arvailujen varaan jää, miksi näin kävi. Johtuiko pieni vastaajien määrä siitä, että kysely oli liian pitkä vai kokivatko kyselyn avanneet, että heillä ei ole vastaamiseen aikaa. Olisiko kenties kysymyksiä voinut muotoilla eri tapaa, jotta kynnys aloittamiselle olisi ollut pienempi vai oliko aihe jollain tasolla vastaajille vieras/hankala. Tulosten yleistäminen on pienen vastaajamäärän vuoksi mahdotonta. Kyselyn avulla saadun tiedon kautta voidaan kuitenkin saada käsitys yhteistyövanhemmuuden tukemisen tilasta/tärkeydestä pohjoisen Jyväskylän alueen päiväkodeissa.

Kysely lähetettiin heti pääsiäisen pyhien jälkeen. Tällä oli tarkoitus vaikuttaa siihen, että vastauksia saataisiin mahdollisimman hyvin sen kautta ettei asia pyhien aikana esimerkiksi unohtuisi. Kuten todettu, oletus on, että tällä ei ollut kuitenkaan suurta vaikutusta vastauksien määrään. Vastauksia olisi siis voinut tulla todella paljon enemmänkin, koska alueella sijaitsee 15 päiväkotia, joissa jokaisessa työskentelee useita varhaiskasvatuksen opettajia. Kertoohan asiasta paljon myös se, miten monta kertaa kysely oli kuitenkin avattu.

Kyselyn tulokset olivat hyvin pitkälti linjassa omien odotustemme kanssa. Pienimuotoinen yllätys oli, että vastaajista ylivoimaisesti suurin osa oli

työskennellyt alalla joko yli 10 (kahdeksan) tai yli 20 (kuusi) vuotta. Toinen yllättävä asia oli, miten tasaisesti vastaukset jakoutuivat kysyttäessä ajan riittävydestä eroperheiden vanhempien tukemisessa. Vastaajista yhdeksän oli sitä mieltä, että aika riittää ja kymmenen taas koki ettei aika riitä. Tämä herättää hieman ristiriitaisia ajatuksia asian suhteen.

Määrällisten tulosten käsittely oli odotettua helpompaa Webropol-ohjelman avulla. Tulosten käsittely taulukoiden ja kaavioiden avulla tuntui helpolta. Laadullisten tulosten käsittely oli huomattavasti haastavampaa. Niiden osalta päädyimme lopulta teemoitteluun. Lopulta pienen asiaan perehtymisen sekä pohdinnan jälkeen, käytettävät teemat löytyivät kohtuullisen helposti.

Tehdystä tutkimuksesta on hyötyä työelämälle, koska sen kautta nousi esille asioita koulutushalukkuudesta ja sen tarpeesta. Myös se on tärkeä tieto työelämälle, että varhaiskasvatuksen opettajat kokevat roolinsa yhteistyövanhemmuuden tukijana tärkeäksi, mutta heillä ei ole siihen kuitenkaan tarpeeksi aikaa ja resursseja. Esille nousi ajatuksia liittyen moniammatillisen yhteistyön tärkeydestä. Työnantajat saavat tätä kautta tärkeää tietoa siihen liittyen, miten yhteistyövanhemmuuden tukemisella on varhaiskasvatuksessa tärkeä rooli perheiden kokonaisvaltaisen tukemisen kannalta ja, että sen kehittämiseksi olisi selkeästi tarvetta.

Yhteistyövanhemmuuden/vanhemmuuden tukeminen on käsitteenä hyvin laaja ja sitä on mahdollista tarkastella monesta eri näkökulmasta. Tulevaisuudessa asiaa olisi hyvä tutkia esimerkiksi lapsen näkökulmasta tai vaihtoehtoisesti isien näkökulmasta. Kyselyn vastauksissa nousi esiin erilaisten menetelmien vähäinen käyttö tukikeinona. Siinä voisi myös olla hyvä ja mielenkiintoinen näkökulma tulevaisuudessa tehtäville jatkotutkimuksille.

LÄHTEET

Aineistonhankintamenetelmät. 2016. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt> [viitattu 16.2.2021].

Avioituvuus jyrkässä laskussa. 2020. Tilastokeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://tilastokeskus.fi/til/ssaaty/2019/02/ssaaty_2019_02_2020-11-12_tie_001_fi.html [viitattu 27.2.2021].

Banschick, M. 2010. The intelligent divorce. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://gallery.mailchimp.com/49f4faf4a4692f24edfe31156/files/The_Intelligent_Divorce_The_Mini_Book_.pdf [viitattu 10.4.2021].

Belt, H. 2018. Lapsellinen ero. EU: Kosmos.

Elo, T. 2019. Vanhemmuus jatkuu eron jälkeen - kohtaa, kuuntele ja tue!. Teoksessa Hakulinen, T., Laajasalo, T. & Mäkelä, J. (toim.) Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 139.

Heinilä, H. & Paakkinen, J. s.a. Tutkimuksen luotettavuus. WWW-dokumentti. Turun yliopisto. Saatavissa: [8. Tutkimuksen luotettavuus \(turku.fi\)](https://www.tutkimuksenluotettavuus.fi) [viitattu 19.4.2021].

Helenius, A. & LummeLahti, L. 2018. Varhaiskasvatus – perusteita. Helsinki: BoD Books on Demand.

Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hiltunen, L. s.a. Graduaineiston analysointi. Jyväskylän yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: [aineiston analysointi \(jyu.fi\)](https://www.jyu.fi/graduaineistonanalysointi) [viitattu 19.4.2021].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.painos. Helsinki: Tammi

Hokkanen, T. 2005. Äitinä ja isänä eron jälkeen - Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Häkkänen-Nyholm, H. & Nyholm, J-O. 2015. 130 kysymystä avioerosta - Psykologin ja lakimiehen opas hyvään eroon. Helsinki: Readme.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Kantola, J. & Rousi, A. 2020. Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä kasvatusyhteistyöstä lapsen aloittaessa päiväkodissa. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma 2020. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/71807/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202009215893.pdf> [viitattu 17.4.2021]

Kiianmaa, K. 2008. Hyvä ero – uusi elämä. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Koskela, R. 2009. Ero lapsiperheessä – miten tukea lasta ja vanhempia. 2.painos. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy.

Lehtimäki, S. 2016. Mikä muuttuu vai muuttuuko mikään? - Tutkimus eron jälkeisistä vanhemmuuskokemuksista. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalityö- ja sosiaalipsykologian laitos. Pro gradu-tutkimus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/130575/gradu_sosiaality%C3%B6_2016_Saima_Lehtim%C3%A4ki.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 8.4.2021].

Litmila, M (toim.) 2002. Lapsen asema erossa. Helsinki: WSOY LAKITIETO.

Matthews, D. 2019. How to tell your child you are splitting up. Blogi. Päivitetty 18.5.2019. Saatavissa: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/going-beyond-intelligence/201905/how-tell-your-child-you-are-splitting> [viitattu 6.4.2021]

Mäki, T & Soikka, S. 2019. ”Vaikka ei olla yhdessä, niin se lapsi on yhteinen” Yhteistyövanhemmuuden tukeminen Laukaan päiväkodeissa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: [Opinnaytetyo_Maki_Tanja_Soikka_Suvi.pdf \(theseus.fi\)](https://theseus.fi/opinnaytetyot/2019/03/01/maeki_tanja_soikka_suvi.pdf) [viitattu 11.3.2021].

Määrällinen analyysi. 2020. Kajaanin ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Maarallisen-analyysi> [viitattu 14.2.2021].

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi: Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus

Niemelä, S. & Kääriäinen, A. 2008. Millan isä ja äiti eroavat – miten lasta voi auttaa vanhempien erotessa. Helsinki: Hakapaino Oy.

Pruuki, H., Sinkkonen, J. 2017. Lapsi ja ero - eväitä eteenpäin. E-kirja. Helsinki: Kirjapaja. Saatavissa: <https://kuopio.bibliolibrary.fi/Books/Details/1055629> [viitattu 7.4.2021].

Pruuki, H. & Sinkkonen, J. 2017. Lapsi ja ero – eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom - Yläne, S., Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOY.

Ruisma, T. 2018. Erosta selviytyminen ja eron jälkeinen yhteistyövanhemmuus. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104563/1541691672.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 9.4.2021].

Saastamoinen, V. 2013. Kuinka eroperhettä tuetaan päiväkodissa? Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: [Saastamoinen_Vilma.pdf \(theseus.fi\)](https://theseus.fi/opinnaytetyot/2013/03/01/saastamoinen_vilma.pdf) [viitattu 11.3.2021].

Spoken oy 2021. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://spoken.fi/sisallona-luysi/> [viitattu 11.3.2021]

Supportive Co-parenting may reduce some child behavior problems. 2009. Ohio State University. WWW-dokumentti. Saatavissa: [Supportive Co-parenting May Reduce Some Child Behavior Problems -- ScienceDaily](#) [viitattu 11.3.2021].

Terävä, J & Böök, M-L. 2011. Yhteistyövanhemmuus eron jälkeen - mitä, miksi ja miten? Teoksessa Hietanen, P., Keinonen, V & Kettunen, M. Yhteistyövanhemmuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto. Saatavissa: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/yhteistyovanhemmuus_yhteistyovanhe[viitattu 11.2.2021].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf. [viitattu 8.3.2021]

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 16.2.2021]

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540

Varhaiskasvatus. 2021. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus> [viitattu 14.2.2021].

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2014. Kohtaamisia lapsiperheissä: menetelmiä perhetyöhön. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4.painos. Jyväskylä: PS-k

Päätös tutkimusluvasta

Myönnän tutkimusluvan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa toteutettavalle, opiskelijoiden Minja Aron ja Katriina Pitkäsen, Amk:n opinnäytetyölle, *Yhteistyövanhemmuuden tukeminen perheiden erotilanteissa varhaiskasvatuksen opettajan työssä.* Opinnäytetyön ohjaajana toimii Virve Jussila.

Jyväskylässä, 29.3.2021 Sari Rannila

Sari Rannila
Kasvun ja oppimisen tuen asiantuntija

Jyväskylän kaupunki
Sivistyspalvelut

puhelin: [014 266 3177](tel:0142663177) tai 050 368 0162
email: sari.rannila (at) jyvaskyla.fi
osoite: Ohjelmakaari 10
_____ 40500 Jyväskylä

Hei sinä varhaiskasvatuksen opettaja!

Olemme sosionomiopiskelijat Minja Aro ja Katriina Pitkänen. Opiskelemme Kaakkois-suomen ammattikorkeakoulussa Mikkelissä. Teemme opinnäytetyömme yhteistyövanhemmuudesta.

Terminä yhteistyövanhemmuus voi olla monille vielä vieras, mutta kiteytettynä yhteistyövanhemmuudella tarkoitetaan vanhempien vastavuoroista, vastuullista ja sitoutunutta tapaa toimia yhdessä lapsen elämässä, kasvatukseen ja hoitoon liittyvissä asioissa. Yhteistyövanhemmuudessa jokainen vanhempi joutuu punnitsemaan omia asenteita ja arvojaan ja muistaa että yhteistyöllä mahdollistetaan lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi.

Suoritamme opinnäytetyömme kyselytutkimuksena. Kyselytutkimuksella haluamme selvittää mikä on varhaiskasvatuksen opettajan rooli yhteistyövanhemmuuden tukijana perheiden erotilanteissa.

Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Tutkimuksen tekemiseen olemme saaneet asianmukaisen luvan Jyväskylän kaupungilta. Antamanne vastaukset käsitellään nimettömänä. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksista. Suurin osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, joihin voit valita sopivimman vastauksen valmiista vastausvaihtoehdoista, mukana on myös avoimia kysymyksiä, joissa sana on vapaa. Kyselyn tekeminen vie aikaa noin 15 minuuttia, toivomme vilpittömästi, että vastaatte kyselyyn. Kysely sulkeutuu 16.4.2021.

Ystävällisesti: Minja Aro ja Katriina Pitkänen

Tutkimuskysely

1. Koulutustausta

- Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Lastentarhan opettaja
 Sosiaalikasvattaja

2. Työvuodet varhaiskasvatuksen opettajana

- alle 5 vuotta
 5-10 vuotta
 yli 10 vuotta
 yli 20 vuotta

3. Ryhmäsi lasten ikäjakauma

- 0-2 vuotta
 3-5 vuotta
 eskarit

4. Kuinka tärkeänä pidät yhteistyövanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa?

	1	2	3	4	5	
Ei tärkeä	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin tärkeä

5. Millaiseksi koet mahdollisuutesi tukea perheiden yhteistyövanhemmuutta työssäsi?

	1	2	3	4	5	
Huonoksi	☐	☐	☐	☐	☐	Erinomaiseksi

6. Mitä seuraavista keinoista käytät tukiessasi eroperheiden vanhempia? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Kuunteleminen
 Havainnointi
 Puheeksiotto
 Läsnäolo
 Vasu-keskustelu
 Palveluohjaus
 Puolueettomuus
 Joku muu, mikä?

7. Onko eroperheiden vanhempien tukemiselle riittävästi aikaa työssäsi?

- Kyllä
 Ei

8. Jos eroperheiden vanhempien yhteistyö ei toimi, heijastuuko se työhösi päiväkodin arjessa?

- Kyllä
 Ei

9. Jos vastasit edelliseen kyllä, miten se heijastuu päivittäiseen työhösi?

10. Kuinka koet onnistuneesi yhteistyövanhemmuuden tukemisessa eroperheiden vanhempien kanssa?

	1	2	3	4	5	
Huonosti	☐	☐	☐	☐	☐	Erittäin hyvin

11. Näkyvätkö vanhempien erotilanteet lasten päiväkotiarjessa?

- Kyllä
 Ei

12. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, miten ne näkyvät?

13. Millainen merkitys toimivalla yhteistyövanhemmuudella on mielestäsi lapsen hyvinvoinnille?

- Ei merkitystä
 Vähäinen
 Huomattava
 Suuri

14. Jos vanhempien yhteistyö ei toimi, näkyykö se lapsen päiväkotiarjessa?

- Kyllä
 Ei

15. Jos vastasit aiempaan kysymykseen kyllä, niin miten se ilmenee?

16. Millä keinoilla tuet eroperheen lapsia työssäsi? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- yksilöllisen huomioimisen kautta
- Luottamuksellisen suhteen luomalla
- Kuuntelemalla
- Rutiinien ylläpidolla
- Menetelmällisin keinoin, mikä menetelmä?

17. Kuinka koet onnistuneesi eroperheiden lasten tukemisessa työssäsi?

	1	2	3	4	5	
Huonosti	☐	☐	☐	☐	☐	Erinomaisesti

18. Mitkä seuraavista asioista koet haasteelliseksi tukiessasi yhteistyövanhemmuutta työssäsi? Voit valita useampia.

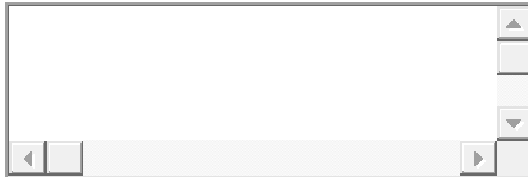
- Ajan puute
- Resurssien puute
- Tiedon puute
- Vanhempien haluttomuus yhteistyöhön
- Jokin muu asia, mikä?

19. Onko työssäsi tullut eteen tilanteita, joissa yhteistyövanhemmuuden tukeminen ei ole ollut eettisesti perusteltua?

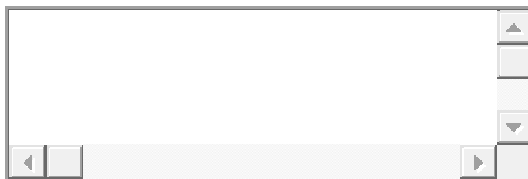
- Kyllä
- Ei

20. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin minkälaisia tilanteet ovat olleet?

21. Millaista lisätietoa/koulutusta toivoisit saavasi yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyen?

22. Kuinka yhteistyövanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa tulisi mielestäsi kehittää?

23. Oletko saanut/onko sinulle tarjottu yhteistyövanhemmuuden tukemiseen liittyvää koulutusta työnantajasi toimesta?

- Kyllä
- Ei

24. Olisitko halukas kouluttautumaan kyseisen asian tiimoilta?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa